

PRZEDSIĘ (2977) *pt i av*

przedsię (2415), **przedsie** (321), **przecię** (218), **przecie** (13), **przećsię** (5), **przedcię** (3), **przedcie** (1), **przećsie** (1), **[przećcię, przećcie]**; przedsie *ForCnR, RejRozm* (2), *KromRozm I* (12), *GroicPorz* (7), *OrzList, HistRzym* (2), *BielSat* (2), *BielSpr* (3), *KarnNap, PaprUp* (2); przecię *ConPiotr, KochDz, KochMROT, ZbylPrzyg* (7); przećsię *MWilKHist*; przedsię : przedsie : przecię : przecie : przećsię : przedcię : przedcie : przećsie *LibLeg* (3:13), *ZapWar* (1:2), *MetrKor* (1:2:1), *OpecŻyw* (2:1), *FalZioł* (5:1), *RejPs* (10:45), *RejRozpr* (23:22), *RejJóz* (34:2), *SeklKat* (3:1), *RejKup* (29:16:-:-:3:-:1:1), *MurzHist* (19:1), *MurzNT* (5:1), *KromRozm II* (8:14), *KromRozm III* (2:27), *LubPs* (23:2), *KrowObr* (22:16), *Leop* (21:25), *BibRadz* (32:10), *OrzRozm* (1:7), *BielKron* (70:1), *KochSat* (6:1), *KwiatKsiąż* (8:1), *Mącz* (136:12:-:-:1), *OrzQuin* (8:8), *SarnUzn* (36:1), *SienLek* (6:2), *RejAp* (112:1), *GórnDworz* (110:1), *GrzepGeom* (4:1), *BiałKat* (12:1), *HistLan* (19:1), *RejZwierc* (204:2), *WujJud* (51:2), *BudBib* (23:1), *MycPrz* (5:1:9), *WierKróc* (2:-:1), *BiałKaz* (3:-:1), *CzechRozm* (199:1), *ModrzBaz* (90:4), *KochOdpr* (8:1), *Oczko* (9:1:-:-:-:1), *KochPs* (36:1:1), *SkarŻyw* (58:15), *KochFr* (2:1), *CzechEp* (198:2:-:-:-:1), *NiemObr* (68:1), *KochPhaen* (7:1), *ReszHoz* (1:-:2), *KochPam* (5:1), *KochPieś* (13:1), *PudłFr* (16:-:2), *ArtKanc* (9:-:1), *GórnRozm* (2:-:37:1), *KochProp* (8:-:1), *KochWr* (2:1:2), *ActReg* (14:-:13:7), *Calep* (1:2), *KochPij* (2:-:1), *KochAp* (1:-:1), *KochFrag* (5:-:1), *OrzJan* (3:-:29), *WyprPl* (4:-:1), *WujNT* (38:-:62), *JanNKar* (27:-:2), *JanNKarGórn* (2:-:-:1), *WitosłLut* (3:1), *PowodPr* (16:-:5:3:-:1), *VotSzl* (2:-:1), *CiekPotr* (19:4:1), *CzahTr* (4:-:9), *GosłCast* (19:1:2), *PaxLiz* (6:3:3:1), *SkarKazSej* (3:-:2), *KlonWor* (2:-:17), *SzarzRyt* (1:1).

Oba e jasne (w tym w pierwszym 2 r. błędne znakowanie).

Sł stp: przedsie, Cn notuje, Linde XVI – XVIII w.

I. Partykuła (2615) :

1. Wbrew temu, co można by przypuszczać na podstawie poprzedniego kontekstu; w funkcji wskaźnika nawiązania między zdaniem lub ich członami powiązanymi stosunkiem przyzwolenia: jednak, mimo to; veruntamen Vulg, PolAnt, Modrz, Cn; nihilominus, tamen Vulg, Modrz, JanStat, Cn; quidem PolAnt, Modrz, Vulg; et Vulg, PolAnt; nec (neque) Vulg, Modrz; autem PolAnt; certe, enim, interea Modrz; ut Vulg; denique, extunc, utique JanStat; atqui, attamen, nihilo secius Cn (1703) :

A. Nawiązuje zdanie lub zdanie składowe zdania złożonego (1667) : *BierEz E2*; Widząc to Darius do Indiey wciekł. Alexander sie go przedię nie puścił ponim zewłzitzkimi łwymi ciągnął. *BielŻyw* 153; Abowiem wnet iedny ziemiá iáwnnie pożárłá/ drugie ogień [...] wielką frogofcią popalił. Przed sie oni nie vznawłfy możności bołtwá twego/ vczynili łobie bálwan ná kftałt ćielcowy *RejPs* 157v (7); Bo dáć przed sie gdzie wziąć tu wziąć *RejRozpr E2v* (3); *ConPiotr* 32; Iam ni vrodá ni łtanem Nie rownam łtobá z łwym panem A iakom głownia przy tobie Przedię lepiej tułzę łobie *RejJóz D5v* (3); *RejRozm* 394 (2); Niepomogly patrzonowie [!] Być przed sie nállfemu wgrobie. *RejKup c3v* (4); *KromRozm I C4*; i tak długo i wiele z nim mowili/ a wślyftko o wielkich rzeczach [...] przedięgo nigdy władnym głupstwie niedoznali *MurzHist Tv* (3); *KromRozm III L2* (2); Ustawiono żeby konie wywodzone nie były, przedsię je tak wywodzą, że o nie barzo trudno *Diar* 73; *GliczKsiąż B5* (3); *KrowObr* 115 (2); A to byli łynowie Aaroná wielkiego/ Nie pomogło im przedię dołtoioeństwo iego. *RejWiz* 182 (12); Bo temu kto ma wiele/ káždy przedię dáie *KochZuz ktv*; *RejFig Aav*; *RejZwierz* 5v (4); *BibRadz*

4.Reg 18 arg (2); A dla lepszey pewności miał [król] lyna y wnuká dáć w zakládzye/ przed fię nie dał. *BielKron* 408v (6); iż gdy rozdzielnie o iednym Bogu Oycu y o iednym Synu Bożym mowią/ przedfię dwu Bogow nie stánowią *GrzegRóżn* C3v; *SienLek* 176; A co o tym piłmá mamy y pioráby nie sftáło/ á což kiedy temu przedfię wierzyć niehcemy. *RejAp* 72 (11); kmiotek vrádowawfzy fię czeka thydzień/ czeka drugi/ trzeći/ nic przedfię nie baczy polepszenia *GórnDworz* R7v (6); Iáko y Tomafz gdy nie vwierzył fwiętemu z martwych wftaniu iego/ ázby był ogládał rány iego/ Pan przedfię oney poczętey pirwłzey wiáry iego opuścić nie raczył/ przedfię mu fię vkázác raczył. *RejPos* 245 (27); kiedy iuz było to Práwo Boże dano/ y kiedy ie dobrze ludzie ználi/ przedfię wiele sie ich náydowáło/ kthorzy w tym błędzie trwáli *KuczKat* 345 (2); Philozophowie wárstátow nie mieli/ Przedfię w bogáctwiech y w fławie fłynęli. *RejZwierc* 221 (12); *WujJud* a8v (2); *BudBib Ier* 2/11; *HistHel ktv* (2); Y obaczá tho Ludzie y Pána będą przefttrzégác/ przedfię Pan nie da wiáry. *Strum* R3; Bo iáko on Bucephał nie był okrotzony/ Przecię od Alexándrá Inádnie obiezdzony. *WierKróc* A3; *BudNT* Hh4; Ano nie tylko Moyżefz/ ále y infzy Pogánfcy zakonodawcy nigdy tego zábijác nie pozwaláli/ ktoryby drugiego zábić chćiał: iefliż go przedfię nie zábił *CzechRozm* 233 (8); ktorzi gdy helmu nigdy w żadney potrzebie ná głowie fwey niemieli/ przedfię go ná herbiech námálowawfzi nościć fię niewftydzą. *ModrzBaz* 119 (3); *KochOdpr* A2v; *Oczko* 20; Oczy fmutné podnofzę ná wftytki ftrony: Vpátruiać/ [...] Ktoli mię w złey przygodzié moiéy rátuie. Dużo moiá/ przedfię ty tufz dobrze fobie *KochPs* 187 (10); Y rozgniewawfzy fię ftárfzy/ zkláftorá go [św. Marynusa] wyrzucił. On niechćiał przed fię odchodzić dáleko: ále leżał przed śieniá *SkarŻyw* 184 (2); *KochTr* 11; *StryjKron* 6; Co iefli ták ieft/ ták wierzy/ ták piłze/ ták wyznawa/ czemuż rzeczy przeciwney chce przedfię gwałtem y przeciw prawdzie/ y przeciw lámemu fobie dowodzić? *CzechEp* 160 (9); *NiemObr* 51 (2); *KochFr* 132; Bo kto fye chce przypátrzyć niémáłz [w *Plejadach gwiazd*] więcýy fzésći. Iedná zginác nie moglá: ftárfzy przedfię báią O siedmi *KochPhaen* 10 (2); *KochSz* A3v (2); *ReszList* 170; *KochPam* 84 (2); Próznom ia lzy wyléwála/ Y zálofnie nárzékála/ Przedfię ty w fwą drógę iechał/ A mnieś niefczefnéy zániechał W ciężkim żalu *KochSob* 67; *PudłFr* 20 (2); Kazáleś theż by rozum był nád wftytkim Pánem/ przecię ia widzę żem ieft od ciálá zwiázánym. *ArtKanc* P15v; *GórnRozm* E3 (2); *KochProp* 9; *ZawJeft* 5; *ActReg* 24 (2); *GostGosp* 84; *Phil* P3; Tuby fię vczyc iáko fię gniewáią Mężni/ iż przedfię litość ná płác máią. *GórnTroas* 50 (2); *KochAp* 11; *OrzJan* 122 (2); Ato ón [Dawid] nie fzedł zbroyno/ áni z hárkábuzy/ Przedfię polégł od niego ón Goliath duży. *WyprPl* A3v (2); *LatHar* 67 (3); *RybGęśli* Dv; gdyż y ná on czás wiele vczniow Pánfkich/ ktorzy y cudá iego widáli/ y náuki flucháli/ przecię fię oto gorfzyli *WujNT* 333 (4); *WysKaz* 16; Ma téz [nasz język] y w, ále iuz mocnieyfzé niż v Niemców, literá przedfię táłz *JanNKar* Dv (5); *SarnStat* 448 (3); Pod krzyżem téz vpadáł/ będąc vciázony: Przedfię ná to niedbáli/ lecz iáko pfi wściékli/ Sromotnie bez litości práwie Pána wlékli *SiebRozmyśl* H3v (4); *KmitaSpit* C; *PowodPr* 76; *SkarKaz* 383a; *CiekPotr* 37 (2); *CzahTr* B2v; *GostCast* 4 (6); *SkarKazSej* 690a; Robi [chłopek] dzień y noc/ y konny y piefzy/ Przedfię fię z tego chćiwy Pan nie cięfzy *KlonFlis* C4; *SapEpit* Bv; A zły człowiek wie czyie. Przecięmowi: Xięże/ Nie mam/ nie wiem *KlonWor* 72 (3); *PudłDydo* A4v; *SzarzRyt* C4v.

Połączenia: »a przedsię« (518); *BierEz* N2; *ZapWar* 1528 nr 2457; *RejPs* 51 (3); *RejFóz* D2 (3); *RejKup* i3; *MurzHist* Hv (5); *MurzNT* 111; *LubPs* C2v (8); Izali to nieieft wielka obłudá y zdrádá/

nazywać się flugą nąd flugami Bożymi/ á przedsię wżyltkim mocąz rofkázowác? *KrowObr* 6v (5); *RejWiz* 30 (12); y widział [*Mojżesz*] że kierz gorzał/ á przedsię niezgorzał *Leop Ex* 3/2 (5); *RejFig* Bb4; *RejZwierz* 62v (2); *BibRadz Ex* 5/16 (5); *BielKron* 336v; *GrzegRóżn* N2; *KochZg* B; Tu lżylyż że syn człowieczy ielt v Iordanu/ á przedsię ielt w niebie ná łonie. *SarnUzn* E8v (19); *SienLek* 95v; Iakoż to ma być moy miły Pánie/ być w vdręczeniu/ y być w vboftwie/ á przedsię być bogáтым. *RejAp* 21v (19); s ktorey [*studni*] wżytcy czerpáią/ á iey przedsię áni vbywa/ áni przybywa *GórnDworz* Mm5 (11); *GrzepGeom* K4v; iż Pan powieda/ iż kfiążé lwiátá tego ielt przez mié zwiázáne [...]. A my przedsię temu nie dufamy/ á przedsię drżymy á vpadamy przed możnościami lwiátá tego *RejPos* 131v (34); *RejPosWiecz*² 93v; *RejPosWiecz*³ 96v (2); *GrzegŚm* 51; *HistLan* E3v (3); *KuczbKat* 330; Daż opilcy dzban gorzáki iż ofzáleie álbo zdechnie/ á przedsię to v niego niemále dobrodzieyftwo. *RejZwierc* 95v (36); *WujJud* 128 (2); *WujJudConf* 138 (3); Wżytkie potoki idą do morzá/ á przed się morze nie nápełnia się *BudBib Eccle* 1/7 (5); *MycPrz* I B4v (5); *Strum* G3 (2); *BialKaz* I3v; *BudNT przedm* b (8); *CzechRozm* 4 (24); Tenżeć on naymożnieyży Bog [...] nierządności cielefney zázakał: A przedsię lą/ ktorzi [...] pewnych czáłow cyńż wybieráią od tych/ ktore nierządnością ciálá fwego pożytek łobie czynią *ModrzBaz* 54 (16); *SkarJedn* 9 (8); *KochPs* 53 (6); bo czyniąc cudo/ chciał [*Zbawiciel*] aby było zámilczáne. á przedsię niemogło być zátáione. *SkarŻyw* 497 (18); ktorzy go [*sprawiedliwi Chrystusa*] prágnęli widzieć: á przedsię nie widzieli. *CzechEp* 221 (13); *KochJez* B2; *NiemObr* 27 (15); *KochFr* 98 (2); *ReszPrz* 5; *ReszHoz* 137; *ReszList* 183; *WerGość* 242; *WisznTr* 32; *BielSen* 19; Pijáli przed tym y Philozophowie/ A przedsię mieli lpełná rozum w głowie. *KochPieś* 4 (2); *KochSob* 56 (3); *PudłFr* 43 (2); *ArtKanc* E13v (3); *KochWr* 29; W Wenećiey Kfiążé zdá się że nic nie czyni/ nic nie włáda [...]/ á przećie dozorem iego/ zwierzchnością iego nąd wżyltkimi wrzędnikámi/ wżyltko łtoi. *GórnRozm* M4 (3); *GrochKal* 22; *OrzJan* 93; *LatHar* 6 (9); *KołakSzczęśl* C3v; *WujNT przedm* 7 (21); *WysKaz* 11 (3); *JanNKar* E3 (3); *SarnStat* *5v (7); *WitosłLut* A5v; Rzymu y Pánftwá iego [...] częłte było náiedzanie [...]: á przećie iż syn Boży ofobliwie obrał to mieyłce Kátedrze łwoiey/ [...] dziwna rzecz iáko y Pogáńłkie okrucieńftwo báczenie ná to mieyłce miáło *PowodPr* 31 (12); *SkarKaz* 7b (10); *CzahTr* E3v; *PaxLiz* E3v; Czáfem też krwáwą brodzę przez plecy nápiłżá: A przećie się źli ludzie złodzieyftwá nie liłżá. *KlonWor* 37 (5). Cf pozostałe połączenia.

»acz(ci) (a. aczkolwiek(ci) itp.) ... (ale a. lecz, a) przedsię« (144): bo aczkolwiek [*kobyła*] iuż pocznie w brzuchu. przedsię z łamczem obczuie *FalZioł* IV 10a; *RejLas* w. 52 (2); *RejPs* 43 (2); *SeklKat* S3v; Acz jm nieborak odpjeráł Ale przedłze nan wywierał Czárth/ Sumnieniem/ dzywne łpruchy *RejKup* q4v (4); *MurzNT* 8v; *KromRozm III* D4v (3); Aczkolwyekći piłmo łwyadłly że nye może żaden zá drugyego ćirpyeć/ [...] przedsię częłtokroć się to tráfia/ że Pan karze yedny zá drugy *GliczKsiąż* F7v (18); Acz łlepe [*dzieć pani Wenus*]/ ále widziłż iż przedsię vgadza *RejWiz* 29v (4); *Leop* Nn5 (3); *RejZwierz* 49v (2); *BielKron* 346v; *KwiatKsiąż* Cv; *SarnUzn* E8v; Bo ácz tych wiele dziwow oczymá widzimy/ Máło przed się rozeznác co to ielt vmiemy. *RejAp* AA5v (6); ktorzy ácz pátrzáli ná iáwne á dziwne łpráwy Bołtwá iego łwiętego/ [...] a przedsię im to nic nie pomogło. *RejPos* 208v (8); *BialKat* 111; Acz byli cięłżko náłzy pierwłzy rodzicy zgrzełzyli/ przedsię ich Pan Bog nieopuścił. *KuczbKat* 375 marg (7); *RejZwierc* A3 (4); ktorzy ácz żywotá pobożnego do łmierći nie wiodá/ lecz przedsię wiáry nieodłtępiuá *WujJud* 139 (2); *WujJudConf* 14v (2); *MycPrz* I C4; *Strum* K3v (4); Ze

áč pčzoły wiedzą Krolá fwe⁸⁰ być bez żądłá/ przecię go niekałáią *BiałKaz* M2; *BudNT przedm* c3; *CzechRozm* 48; *ModrzBaz* 1 (3); *SkarJedn* 358; *KochPs* 89 (2); *StryjKron* 205; *CzechEp* 412; *KochPieś* 37; *GórnRozm* E2 (2); *KochProp* 14; *ZawJeft* 7; *OrzJan* 70; *LatHar* 652; Azaż niewiećie/ iż ci ktorzy w zawod biegáią/ ácz więc włzyscy biežą/ ále przecię ieden zakład bierze? *WujNT* 1.*Cor* 9/24 (2); *SarnStat* 701; *KmitaSpit* C3; *GosłCast* 72. Cf »jednak przedsię«, »tedy przedsię«, »wszakże przedsię«, »wždy przedsię«.

»acz przedsię« (4): *RejZwierz* 60v; *RejZwierz*[*Wirzb*] A4v; zowie ie nie iuż flugámi/ ále przyacióły/ brácią y siołtrámi. Acz my przecię záwłze/ z pokory y z prawdy/ mamy fię mieć zá niegodne flugi. *WujNT* 267 (2).

»ale(ć), lecz, jedno przedsię« (145:26:1): Mnodzyć gdy pożytek czuią/ Słowy chorego záłuią. Ale by przedsię woleli/ By go ná márách widzieli. *BierEz* P3; *BielŻyw* 32; *RejPs* 44v; *RejRozpr* D2v (2); *ZapWar* 1548 nr 2668; *RejKup* H; *LubPs* S5v (3); Będzie zakon Boży chwalił/ y prawdziwym być powieđał/ ále fie przed fię/ temu zakonowi Bożemu/ będzie fprzećiwiáł *KrowObr* 50v (4); Y Wilkby ták był fláchćic by mu herby dano/ Leczby go przedfię záwždy zá niecnotę miano. *RejWiz* 100v (8); záchwieie fie bárzo [*królestwo*] ku vpadku: iedno przedfię ná then čás nieupádnie *Leop* 4.*Esd*r 12/8; *RejZwierz* 140v; *BibRadz* *Deut* 13/2 (2); *BielKron* 147 (6); *OrzQuin* D4v; *ProtStoj* Ev; Tákte y Tęczá ma w łobie trzy bárwy/ ále iedná iey ieft przedfię iftność. *SarnUzn* B6 (2); *RejAp* 17v (8); iáko kámięń/ może być wiefłzy/ gładfzy/ ábo chropáwłzy ieden niż drugi/ ále przedfię nie będzie bárzies kámięniem *GórnDworz* X7 (7); *RejPos* 40 (7); Z gránice Polfkiey mile nigdzyem nie wyiechał/ Lecz co wiedzieć przyłtoi przedfiem nie zániechał. *RejZwierz* 240v (4); *RejPosRozpr* c; *HistHel* D2 (2); *BudNT przedm* b8; *CzechRozm* 20v (7); *ModrzBaz* 8v (4); *KochOdpr* D2v; Iáciem iuż był bez máłá zwątpił w láłce twoiéy/ Aleś ty nie przebaczył przedsię fkárgi moiéy. *KochPs* 43 (2); *SkarŻyw* 436; *StryjKron* 270; *CzechEp* 36 (3); *NiemObr* 19 (4); *ReszPrz* 7 (2); *KochPieś* 6; *KochSob* 56; BA móglći łobie Sokół wylátywáć góre/ Lecz mu przedsię Mielecki fżpetnie podárl fkorę. *PudłFr* 43 (2); *GórnRozm* A2v (3); *KochProp* 8; niebarzosię chętnym stawił aleprzecie pilno słuchoł. *ActReg* 87 (3); Cić [*faryzeusze*] wiáre mieli: ále przecię nie byli wípráwiedliwieni *WujNT* 358 (4); *WysKaz* 28 (2); *SarnStat* 172 (2); Złóśliwyc ieft, lecz przedsię nie ieft mnie fzkodliwym. *CiekPotr* 42 (3); *CzahTr* G2 (2); *PaxLiz* D4; *PudłDydo* [B5]v. Cf »acz ... przedsię«, »choć ... przedsię«, »jednak przedsię«, »w prawdzie ... przedsię«, »wždy przedsię«.

»by (też) (dobrze) ... (a) przedsię« [*szyk* 48:1] (49): *RejPs* 173v; Ale fnađz by mi przyboleć Przedfię zá iey zdrowie wypić *RejRozpr* I2v (2); *KromRozm* II f3v; by też nyewyedzyeć yáko przeciw drugim fzturmowano y ná gardło im ftano/ przedfię [*zwierzęta*] płodu nye opuľćzá *GliczKsiąż* C8v (3); *LubPs* R4v *marg*; Ale byś wlał pod obłok przedfię vpaść muśifz. *RejWiz* 87v (7); Izaż może zápámiętać mátká dziećiątká fwego [...]? Aby też oná zápámiętałá/ ia przedfiem nie zápámiętam ćiebie. *Leop* Is 49/15 (3); *RejZwierz* 84v (2); Ibo animis contra vel magnum praestet Achillem, Przecię poyde fmieie przeciw yemu by też dobrze mežnością Achillefowi rowien był *Mącz* 419c; *GórnDworz* R8v; byś y włzytek fwiát połiađł/ á przedfię muśifz zoftáć z onym wiecznym dekretem wczynionym ná przekłęćie twoie. *RejPos* 297v (2); *HistLan* D4v (2); *KuczbKat* 305 (2); *RejZwierz* 220; káđe nowe á nie słychoáne rády/ by niewiem iáko wczćiwe y pożyteczne były/ przed fię ie zárzucáią. *ModrzBaz*

121 (2); *KochPs* 97; *SkarŻyw* 47 (2); *Pudł Fr* 6; *GórnRozm* E3 (2); bo tacy/ by dobrze y kaźni vsć mogli/ przedsię źle czynić niebędą *KochWr* 24; *OrzJan* 110; *WujNT* 96. Cf »jednak przedsię«, »tedy przedsię«.

»choć (a. chocia(j)(by) itp.) ... (ale a. lecz, a) przedsię« [szyk 352:12] (364): *BierEz* N4; *ComCrac* 19; A nas więc przed fię karzećie Choć łami báráná drzećie *RejRozpr* B4 (8); *RejJóz* Fv (4); *SeklKat* Fv; *RejKup* Lv (3); *MurzHist* D (2); *MurzNT* 33 (2); Biskupi y Kápłani chocia nyeczynyą dofyć wrzędom íwim/ przedfyę fą biskupy y kápłany. *KromRozm III* Lv *marg*; *GliczKsiąż* B8 (3); A wždy chocyażes yeft Pan ták możny od wyeká/ Przedfię tu nye przepatrzałz nędznego człowyeká *LubPs* C (2); *GroicPorzRej* C4; Bo chocty ty potráwy cukrem potrzáfáią/ Ale przedfię w pośrzodku wierz mi gorzkość máią. *RejWiz* 48v (23); *Leop Iob* 8/5; *KochZuz* A3v; *RejZwierz* A6 (11); *BibRadz* *4v (4); przedfię ná tańce rádá pátrzyłá [*Elżbieta, królowa węgierska*]/ chocia iey było ośmđzyefiát lath. *BielKron* 377v (2); *KochSat* A2; *SienLek* 95v; *RejAp* 199v (8); *GórnDworz* M6 (10); *RejPos* 20 (23); *BiałKat* 13v (5); *GrzegŚm* 33; *HistLan* Cv (5); *KuczbKat* 330 (5); *RejZwierc* B4 (19); *WujJud* a4v (8); A tak choć to ciężkie brzemię było/ przedfię musiałem ie iáko mogąc/ nieść *BudBib* bv (4); *BiałKaz* F4v; *BudNT przedm* b4v (3); *CzechRozm* 39v (13); *ModrzBaz* 1 (12); *SkarJedn* 14 (3); *SkarŻyw* 153 (2); iż chociaż [*Justyn*] był Filozof/ przedsię ná pímo ś. ząwždy fię ogládał *CzechEp* 131 (9); ktorego [*Syna Bożego*] chociaż niewidźimy/ á przedsię z łáfki Bożey weń wierzymy *NiemObr* 92 (23); I dąb choć mieścy prześchnie/ choć líft ná nim płowy/ Przedfię ftoi potężnie/ bo ma korzeń zdrowy. *KochFr* 132 (4); *KochMRot* Bv; *ReszPrz* 15; *ReszHoz* 116; *WerGośc* 265; *WisznTr* 3; *KochPieś* 53; Dziwna rzecz/ chocia [*ludzie*] pomrą/ że przećię nię [!] zginą. *PudłFr* 75 (4); *ArtKanc* K18; *GórnRozm* B3 (6); *ZawJeft* 18 (2); *ActReg* 109 (3); Gdyż ludzkie ná tym świećie ták fię rzeczy máią/ Choć zrodzeni od bogiń/ przedsię vmiéráią. *GórnTroas* 21 (3); *OrzJan* 81 (2); *WujNT* 603 (3); *WysKaz* 29; *JanNKar* Cv; *SarnStat* 1252; *SiebRozmyśl* H4v; *WitośLut* A3; *KlonKr* F3v; *KmitaSpit* B4; *PowodPr* 26 (4); *SkarKaz* 315a (3); *CzahTr* K3v; *GosłCast* 5; Iednák choć [*kupiec*] ftráci/ choć fzkutę rozbije/ Choć ná tym hándlu nie káždy vtynie/ Przedfię mu nie mow w ípráwie iego głupiey By przeftał kupiey. *KlonFlis* D4v (6); *KlonWor* **v (7); *SzarzRyt* Av. Cf »jednak przedsię«, »tedy przedsię«, »wszakże przedsię«, »wždy przedsię«.

»jako(ż)kolwiek ... przedsię« (3): *HistLan* D4; *SkarJedn* 183; Mnie iákokolwiek widźiłz w tym fzedźiwym lećie/ Przedsię/ dokąd mię będzie chował Bóg ná świećie/ Oyczyźnie fwey chcę fłużyć *KochJez* A3.

»(choć itp., acz itp., by, jeśli itp.) ... (a, ale a. lecz) jednak przedsię« [szyk 60:56] (116): bo áczkolwiek iefteś thak wywyłfon przed fię iednák nędznem á pokornem niegárdziłz *RejPs* 205 (2); Wie iż zle/ czałem fię bogi A iednák przedfię przy fwym ftoi *RejRozpr* F (6); *RejJóz* I6 (2); *MurzNT* 48v (2); *KromRozm II* f2v (4); Y człowyek ktory fpi/ ácz żadney ípráwy czuyącego nyefpráwuye/ yednák przedfyę żyw yeft. *KromRozm III* Lv (6); *LubPs* ktv; *GroicPorz* ee3v; *KrowObr* 10; iż choć fię tu wolnie rodzimy/ Przedfię iednák pod iármem do śmierći chodzimy. *RejWiz* 88 (5); *Leop Gen* 8/12 (6); *RejFig* Aav; *RejZwierz* 30; A chociaż byli obádwá zráníeni miłostíą iey/ iednák przedfię ieden drugiemu nie oznáymił bolu fwego. *BibRadz Dan* 14/10 (3); *SarnUzn* E5 (2); *RejAp* 59; á iefli kto pfuie/ á borzy then dar Boży przyiaźń/ złym vżywaniem/ przedfię iednák nie mamy iey od fiebie

wydziedzicząc *GórnDworz* M2v (4); *RejPos* 23v (5); *BiałKat* 311; *GrzegŚm* 4; *HistLan* B; *RejZwierc* 158v (2); Y v nas Połty ácz íą rofkazáne od Kościoła/ iednák przedsię nie z przymużenia/ ále z chući [...] íprawowane bywáią. *WujJud* 191v (15); *CzechRozm* 118 (2); *Oczko* 1 (3); *CzechEp* 13 (7); *ReszPrz* 51; *ReszList* 148; ále ízem ná ten czás nie mogł przybydź ofobą íwą do W.M. dla wielkich á gwałtownych ípraw; przedię iednák ítárałem íię o to/ íákoby tá moiá praca nie byłą dáremna *WerKaz* 267; *KochWr* 41; *ActReg* 13 (2); *Phil* I; *LatHar* 56 (2); *WujNT* 121 (2); íz złośliwi/ by też dobrze zdáli íię/ że wźemi rzeczámí opływáią/ przedię iednák w wielkíy [...] żyią nędzy *WysKaz* 9 (13); *SarnStat* 204 (3); *CiekPotr* 16; *CzahTr* D3; Trudno to y wymówić/ iednák przedsię powiém Przed wámí/ á prawdźiwie/ com widźiał *GosłCast* 73; *SkarKazSej* 676a.

»jeśli(ż)(e) (a. jeśli(ż)by *itp.*), gdy(ć) (a. gdyż), kiedy, li [zwykle z odcieniem przyzwolenia] ... (a) przedsię« (38:10:6:2): *RejRozpr* H3v; yełli ítráciłz cyáło/ dułlá zołtanye przedię wcále *GliczKsiqż* P3v; *GroicPorz* ov; kiedy prołtym ludziom pod iedną ofobą oplátek tylko dáiecie/ á wierzyć im przedię każećie íz ípełná przíymuíą. *KrowObr* 206v (2); *Leop Deut* 5/24; *RejZwierc* 116; Místrzu gdyćiechmy przez wźytkę noc prácowáli/ przedięłmy nic nie poimali *BibRadz Luc* 5/5; *Mącz* 103a; *GórnDworz* D4v (2); *BiałKat* 311; Bo ręká íełli íą skurczyłz/ íełli íą też rofciągníełz/ przedię ręká muśi być zwaná. *RejZwierc* 146v (2); *CzechRozm* 161v (2); *ModrzBaz* 57v (3); *SkarŻyw* 567; *CzechEp* 234; *WujNT Ioann* 7/23 (2); kiedy też tákże grzech był odpufzczony Dawidowi/ [...] przedię mu dał Gád Prorok pokutę *WysKaz* 30 (2); íełli cí, którzy w iednym dziedzictwie częśći máią, lat mieć nie będą, przedię gránice odpráwuíą íie *SarnStat* 473 (3); *KmítaSpít* C4; *PowodPr* 33; Przeto trudno íię íey [*ligi chrześćijańskieij*] tych złych [...] czáłow ípodziewáć mamy/ gdy do niey zá lepźszych nie przyłzło. A przychodźiłoli kiedy/ przećię [...] nigdy nic íkutecznie poćiełznego od kilku íet lat Chrześćiańłtwu nie przyniołłá. *VotSzl* B2; *CiekPotr* 65. Cf »jednak przedsię«, »tedy przedsię«, »wszakże przedsię«.

»(a) przedsię (m)imo wszytko« [*szyk 1:1*] (2): íz íełli bíaległowy íą pochopnieyłze/ y íkłonnieyłze ku grzechowi/ níż męłzczyźni/ á przedię mimo to wźytko/ wíęcey íie ítrzymywáią od złego [...] níż męłzczyźni: tedyć [...] *GórnDworz* Aa2v; *KochPs* 116.

»przedsię i tak« (4): Ale ná tym nic/ od kogoźkolwiek [*zagadanie to, tj. problem*] połzło/ przedię y ták nic w íobie powáznego nie ma. *CzechRozm* 172 (2); *CzechEp* 96; Íz przez obce íęzyki/ y obcyymi włty będą mowíł ludowi temu: á przedię mię y ták nie wyłłucháią *WujNT 1.Cor* 14/21.

»(chocia(ż) *itp.*, jeśli *itp.* a. kiedy(by), a. gdy, a. li, by, acz) ... tedy(ć) (a. teda) przedsię« [*zawsze w członie nadrzędnym zdania złożonego*] [*szyk 51:1*] (52): Kyedi thełz wdom yey przínyełly dwu wylku acz rozumyála ze ye vkradli theda przed ízią tho przeyrzála *LibMal* 1554/186; *KrowObr* 143v (2); *GrzegRóżn* [N3]v; Ale choćia zá Károlá Wielkiego toź złączenie Plánetow było/ tedy przedię tám niemogł być koniec śwíatá *LeovPrzep* E4v; *GórnDworz* C2v (2); *RejPos* 26 (3); *GrzegŚm* 5; Bo íłońce íełli w nocy zá gorę zaydzie/ tedy tám przedię ínym narodom íwieći. *RejZwierc* 68; máłe dzieći kiedy im brudne kofzulki zeymuíą/ á w bíale á we płtre nadobnie wylzyte íe vbieráią/ tedy przedię pláczą *RejZwierc* 105 (6); *BielSpr* 3; *WujJud* 222; *BudBib Eccli* 19/25; *Strum* L2v; *BudNT przedm* cv (2); *CzechRozm* 62 (8); *ModrzBaz* 7 (5); *SkarJedn* 5; *CzechEp* 43 (2); íz choćiabý Piotr/ íáką władzą y pánowánie miał w onym zborze píerwłzym/ tedy przedię/ zádnym práwem ná kogo drugiego/

po nim spádać nie mogło. *NiemObr* 51 (2); *KochFr* 25; *WerGośc* 255; *GórnRozm* A3v; *GostGosp* 8; *WujNT Ioann* 11/6; *WysKaz* 34; A ieśliby zá boiáźnią przerzeczonego karánia odftąpił od Prává y kauzy fwéy: tedy przedsię ku zápláceniu szkód [...] ma byđz przyciśnión *SarnStat* 175 (5).

»w prawdzie ... (lecz) przedsię« (3): *Oczko* 11v; Iam wprawdzie siła czytał/ [...] przeciēm fie áni od ludzi tego dowiedzieć/ ánim w ftórych kronikách nálesc mógł/ áby [...] *OrzJan* 25; Trudnoć w prawdzie przyznawam lecz przedsię brnie Cnotá/ Do nieśmiertelnych záplát/ gdzie są wdzięczne wrotá. *KołąkSzczęśl* C3v.

»(acz(kolwiek), chocia(ż) itp., jeśli) ... (a) wszakże (a. wszakoż) przedsię« (67): *RejPs* 109 (2); *KromRozm I* C3; a iuż go [przyjaciele] na łamę bożą sprawę i moc a miłosierdzie spuścili. Wszakże przed się co mogli to czynili *MurzHist* T2v; *LubPs* Sv; Abowiem ieśli z łálki zbáwienie/ [...] tedyć nie z vtzynkow/ á wżákoż przedlie/ dlá tego dobrych vtzynkow/ niegánieny *KrowObr* 61 (3); *RejWiz* 46; *Leop* 4.Reg 12/3 (2); *BibRadz I* 293c marg; *BielKron* 320v; *RejAp* 30 (2); bo then zbrodzień nieborak/ chocia miał grzbieith bárzo zrániony/ wżákoż przedlie pomáluczku szedł *GórnDworz* P2 (4); *GrzepGeom* Lv; *RejPos* 53 (5); *RejPosWiecz*³ 96v; Choć są rzeczy mniej poważne [...]. Wżákoż ty ktore ná iálnią piłmá idą wżytki/ Przedlie kto ie czyta ma z nich niemáłe pożytki. *HistLan ktv* (2); *RejZwierc* 185; *WujJud* 255; *WujJudConf* 255; *RejPosRozpr* cv (4); Pan chcąc wino wczynić wodę przynieść rofkázuie/ czo fie káźdego rozumowi nie podobno zdác mogło. Wszakże on przedlie z oney wody przewyborne wino wczynić raczył *RejPosWstaw* 44; *BiałKaz* D3v; *CzechRozm* 114v (5); ktory [szędzia] ácz podobno o oney zdrádzie mógł nieco wiedzieć/ wżákoż ináczey przedlie niemogł fądzić/ iedno iáko było rzecz przyprawiono. *ModrzBaz* 86 (8); *SkarŻyw* 28; *CzechEp* *3; *NiemObr* 58; *KochSz* A3v; *GrochKal* 9; Ale ácz wżytkie pokármy są czyfte/ wżákoż przecię grzełzy ten ktory ich z zgorźzeniem pożywa/ kiedy fie ich pożywać nie godzi. *WujNT* 744 (11); *PudłDydo* A3.

»(chocia(j) itp., acz(kolwiek)) ... (a, ale) w(ż)dy (a. wżdyć, a. wżdam) przedsię« [szyk 46:1] (47): *RejRozpr* A2v (2); *RejJóz* M3v; *RejKup* q2v; byłyby tym obyżzáiem zbáwione dziewice żydowskie y Tureckie/ ktorych wiele w pánienftwie vmiera/ á wżdy przedlie do pieklá idą. *KrowObr* 139v (7); *RejWiz* 13v (4); walczyli krolowie Chánáneyfy w Thánách/ przy wodach Mágeddon/ wżdam przedlie nic plonow nieodniefzli. *Leop Iudic* 5/19; *RejZwierz* 131; *GórnDworz* G4; iuż iadł [Chrystus] przed nimi/ okázuiąc im człowieczeńftwo fwoie/ á wżdy fie przedlie waháli/ á wżdy przedlie niebełpieczni [tj. niepewni] byli *RejPos* 116 (9); *RejPosWiecz*² 92; ktorzy chocia y náżbyt ich [skarbow] máią/ A wżdy zleli dobrzeli przedlie ich łápáią. *HistLan* E3v; *RejZwierc* 89v (2); *MycPrz* II B (2); *CzechRozm* 147 (4); *CzechEp* 15; któż nád Eugeniulzá IIII. Papieżá [...] wiará/ nabożeńftwem/ y wczynnośią świętzy? á wżdy przecię ten rofkazał áby fie woyná ná Turká podnioflá *OrzJan* 119 (8); *WujNT* 471.

a. Człon przyzwolony wyrażony imiesłowowym równoważnikiem zdania (88) : *RejPs* 157; *LibMal* 1548/137v (2); Abowim yáko kácerzowye nyemájąc nic czynić z kołcyołem/ przedlye kołcyołem fye chełpyą *KromRozm II* y3 (2); *KromRozm III* C7 (2); Ale wy widząc przedlie niewidzićie/ flyfząc przedlie niefłyfzyćie *KrowObr* 203; *BibRadz* 1.Petr 1/8; *BielKron* 89; *KochSat* A4v; Pátrzayże dáley/ iż wyflawiwłzy Ián święty człowieczeńftwo Páná tego/ przedlie go opowiada być bez końcá/ y początkiem wżytkiego *RejAp* 9 (2); *GórnDworz* O2v (4); Pátrzayże iż thy będąc w długu fwoim/

przedfię fie nic nie czuiefz/ á nic fie nie ftárafz o zaplátę fwoię *RejPos* 310v (5); *HistLan* B2v; *KuczbKat* 360; A mili Polaczkowie [...] Widząc pewny vpadek przedfię go czekaią. *RejZwierc* 249v; *WujJud* a4 (2); Ale gdybym ia też wyiechawfzy ná woynę ná rofkazanie Krolewfkie/ przedfię nikogo nie bił/ [...] á więcze bym zle vczyñił? *CzechRozm* 253 (7); *KarnNap* D; bo ty nád wftytkiemi Koły fiedząc niebiefkiemi/ Ná niłkość przedfię pátrzyfz *KochPs* 202 (3); *SkarŻyw* 88 (2); *StryjKron* 61; iż on powiedaiąc to wfty fwymi o nas: práwie niewinności náfzey daiąc nam fwiádectwo: przedfię przeciw temu czyni *CzechEp* 93 (13); *NiemObr* 3 (5); Wielka część ludzi nie będzie wierzyła/ Ze co nieftoiąc/ przedfię ftoi síłá. *KochFr* 45; *KochPhaen* 9; *WerGośc* 263; *KochPam* 85; *LatHar* 644; *KolakSzczęśl* A4 (2); *WujNT ktv* (3); *WysKaz* 9; *SarnStat* 1255 (2); *CzahTr* H3; Wczym bárzo dziwny [tj. *zdziwiony*] będąc/ przeciw nie odmawiał *PaxLiz* D4v; *PudłDydo* B2.

Połączenia: »a przedfię« (8): *BibRadz* *5; Dziwne ludzkie przyrodzenie/ Widząc groby y kámienie/ Co vmárłe przykrywaią/ A przedfię fwiátá łápaią. *RejZwierc* 238v; *CzechRozm* 188; *CzechEp* 53; *SarnStat* 778; Nieumieiąc, á przedfię vmieiętnie czynifz. *CiekPotr* 47. Cf »chociaj ... a przedfię«, »a wždy przedfię«.

»chociaj ... a przedfię« (1): chociaj widząc iáwną zelżywość fwą/ złá fławę fwą/ y bliſki vpadek fwoy/ á przedfię hárcuie cnotą fwą iáko síwym ná kleparzu *RejZwierc* 37v.

»przedfię jednak« [szyk 2:1] (3): Przeto nádzieię dobrá máiac/ iednák przedfię z boiáźnią y z ftráchem ípráwować mamy zbáwienie náfze *WujJud* 69v; Vważywfzy tedy te mieyfca [2.*Mach* 12 i *Tob* 4]/ iáko będzie rzecz podobna/ przedfię iednak nie z oczyć [!] w nich Czyśca? *WysKaz* 35 (2).

»wszakże przedfię« (1): W perfonie ofobny/ będąc Oycu rowny/ wfzákże ták przedfię chciál/ áby fię sługá sftál *ArtKanc* A11v.

»a wždy przedfię« (1): wiedzác tełz/ iż żadnego imieniá pod niebem niemálfz inſzego/ przes ktorebyfmy mieli być zbawieni/ iedno twoie imię. A wždy przedfię fobie rozmáite imioná [...] wymyflaią *KrowObr* 147.

b. Człon przyzwolony wyrażony zdaniem w imp (32) : *BielKom* E7; *RejZwierc* 45v; miec ty kámień fto tyfięcy rázow wzgorę/ przedfię on nigdy fie nie zwyczái fám przez fię wzgorę lecieć *GórnDworz* Ff2; *RejZwierc* 41v; niech fye ímocy/ Y wftytko bydło Protheowé ieży/ Lódź moiá przedfię fwym pędem pobieży *KochPieś* 49; *BielRozm* 25.

W zdaniu nadrzędnym dodatkowa fraza: »jako (a. co, a. kto) chce« (25): *RejKup* ee7; A nyechay on [grzesznik] yáko chce fádzi nyewinnego/ Przedfię Pan nye potępi poftępkow wyernego. *LubPs* K2v; *KrowObr* B4v (2); *RejWiz* 46v; niech fye tá fowá ziałtrząbia iáko chce/ przedfię fowá fowá będzie/ z Orłem nigdy nie zrowna *OrzQuin* Q4v (2); iż wlecz fie czás iáko chce/ przedfię iedney godziny przydzie vpadek thwoy *RejAp* 157 (3); *GórnDworz* N8v; A ták niech fie fwiát burzy iáko chce/ nic fie ty przedfię nie lę kay *RejZwierc* 206 (5); Mów ty co chcefz/ przedfię tego nie ladá iáko w mię wmowifz *CzechRozm* 34 (3); y niech iefzcze fám X(iądz) K(anonik) zmyśli fobie przeciw mnie co chce gorłzego: ázaż by on przedfię/ gdy by prawdziwie Chriſtiáninem był duchownym/ pozwolić tego kiedy fobie miał/ żeby mię dla tego nienawidzieć [...] miał? *CzechEp* 17 (4); *PudłFr* 6; Bo cukruy ty fobie iáko chcefz pijañstwo/ záwždy ie przedfię mierności naydziefz przeciwné. *KochPij* C3v.

Połączenia: »a przedsię« (1): żadną miarą nie dawaycie im plew do cegły/ ále niechay zbieraią po źdzybłku fłomy/ á przedię áby káždy fwą łztukę wyrobił iáko im iest wymierzono. *BielKron* 29.

»tedy przedsię« (1): iż niech namoźniefzy krol broi iáko chce/ [...] tedy mu przedię obálić fię o ziemię á pomftá iego iuż nigdy nie vmrze *RejAp* 145.

c. Człon przyzwolony w postaci alternatywy przeciwstawnej (3) : a wżakofch chocia czo dadzą roznego they Infruczyey chocia nye, thy przedfya yecz Wymyą boze *MetrKor* 38/503; *SarnStat* 1248; Chcesz/ niechcesz/ przeięś ty mój *GosłCast* 60.

d. Człon przyzwolony wyrażony częścią zdania pojedynczego (33) : Ale iż ten fklad bárzo krotki yeft/ [...] podczas ij [lege: ji] oycowye śwęci [...] innymi á ftyrfymi fłowy (przedfye od nyego nye odftempuyąc) obyálnyáli. *KromRozm III* C4; *KwiatKsiąż* B3v; W tym fráunku ia przedię gárnę fye do ćiebie *KochPs* 100 (3); Do żadnych starych heretykow nie należących przed ćię przeffaduie. *CzechEp* 96 marg (2); *NiemObr* 156; Więc iefcze náyduią fie drudzy ták vporni/ że w ták otworzyftéy y iálney woynie przeię was do pokoiu z Turczynem wiodą *OrzJan* 10; Y po tákich mękách/ dobrze przedię czynił ludziom Pan po fwym zmartwychwftaniu *LatHar* 679; *RybGęśli* B; iáko ćiało vmárłe/ iest przeię práwe ćiało: ták wiará bez vczynkow iest práwa y dobra wiará *WujNT* 791 (2); *SkarKaz* (3).

Połączenia: »a przedsię« (1): To ták pófpolicie ludzie fądzą/ gdi widzą/ że kto co od ręki/ á przed fię dobrze czyni *GórnDworz* Fv.

»acz ... przedsię« (6): A miedzy tymi [sakramentami] trzy fą/ ktore ácz nie iednáko/ przedię miedzy infzymi więcey fą potrzebne. *KuczKat* 115; *KochPieś* 22; *OrzJan* 108; Dotąd co fie czyniło/ ácz niewiele/ tyle przedię/ ile látá/ sílá/ y fczupłość dopufczyły *JanNkar* A2v. Cf »acz ... ale przedsię«.

»acz (a. choć) ... ale przedsię« (3): *RejAp* 143v; y ná koniec przez oftáteczne Proroki táfz obietnicá choć fłowy infzymi/ ále przedię żaden bogoboyny tego záprzec nie może/ áby nie táz y nie o tymże potomku Dawidowym ponawiána bywála? *CzechRozm* 142v; ktory [skutek] ácz nie iednáko/ ále przedię y od Bogá y od ftworzenia pochodzi. *WujNT* 462.

»by ... przedsię« (1): A by ná namniefzłą potrzebę/ przed się kowal powiáda/ że wyrobił fzynę. *GosłGosp* 164.

»choć (a. chocia(ż)) ... przedsię« [szyk 10:1] (11): *RejPos* 71v; A ták chociaż zá wftydem przedię poydę k niemu *HistLan* Dv; *CzechEp* 4; *NiemObr* 20 (2); *ReszPrz* 3; y choć niepowinną Ma przedię [„Potrojny”] cenę miedzy monetą gościnną. *CiekPotr*)?(2; *GosłCast* 39; á on przeię Pánem Choć zá dáry/ zá złoto plugáwie obránym. *KlonWor* 16. Cf »choć ... ale przedsię«, »choć ... przedsię jednak«.

»choć ... przedsię jednak« (1): Choć w dziewiátym pokoleniu Przedię iednák lzey zbáwieniu *RejRozpr* C.

B. Nawiązuje człon zdania pojedynczego (36) :

a. Nawiązuje człon współrzędny (31) : *CzechEp* 374; ábym [...] ftał przy obecnym wżędzie/ ftráfzliwym/ y przedię dobrotliwym^m máieftacie twoim. *LatHar* 14.

Połączenia: »a przedsię« (8): A czoż iefzcze [...] w tym Boftwie rozumieć trzy perfony/ to iest/ Oycá/ Syná/ y Duchá świętego: á przedię iednego Bogá wyznawác/ to iefzcze trudniefzy węzeł. *RejPos* 148v (2); nie więceyli naydziefz síwych/ łyfych/ á przedię y tłufty y nadobnie rumiánych

miedzy ludźmi proŝtemi. *RejZwierc* 158; mogli teŝ kto być wczniem Chriftuŝowym/ á przedię ŝie do kordá przywięzowác *CzechRozm* 234 (2); *CzechEp* 63; *ActReg* 85. *Cf* »a wszakŝe przedię«.

»acz ... ale przedię« (6): A wŝákoŝ y tu iey [zapłaty] Pan ácz krotkimi ŝowy ále przedię troiáko dotykác raczy *RejAp* 193v; ci ŝrodze zránili iednego człowieká/ ácz nieták bogátego iáko ŝámi/ ále przedię ŝláchcicá. *ModrzBaz* 70v (3); *WujNT* 439 *marg* (2).

»ale przedię« (16): *RejAp* 106; Tu maŝ inákŝá miárę/ ále tenŝe Lan przedię co y piérwéy *GrzepGeom* M2v; *ModrzBaz* 112; *CzechEp* 383; Lázarz odpoczywał/ y miał poćiechę ná łonie Abrááamowym: ále przećię w piekle: á nie w niebie przed Chriftuŝem. *WujNT* 263; *WysKaz* 34 (2). *Cf* »acz ... ale przedię«, »choć ... (ale) przedię«, »ale wŝdy przedię«.

»choć (a. chociaŝ, a. chociaŝ) ... (ale) przedię« (5): *RejZwierc* 59v; *CzechEp* 109; rolá domowá káŝdy orze/ y żywnoŝć/ choć nie bogátá/ wczciwá przedię z niéy mieć moŝe. *JanNKar* A3v; *GoŝCast* 7; Choć Axámitna ŝátá/ przećię proŝtym kroiem *ZbylPrzyg* B2.

»jeŝli [= *choć*] ... tedy przedię« (1): Bo ten [urodzaj] był/ ielli nie názyt wielki/ tedy przedię táki/ ŝeby był mogł wŝytkie te kráiny doŝtátecŝnie wychowác *ModrzBaz* 141v.

»w prawdzie ... przedię« (1): Rzeczyć wprawdŝie trochę nowé y niezwyčajné/ potrzebné przedię *JanNKar* A3v.

»a wszakŝe przedię« (1): ále [*Chrystus jeŝt*] człowiek iedno s ŝrony mátki ŝwoiey/ á wŝákŝe nie táki przedię iáko ziemŝki człowiek poŝpolitym ŝie biegiem rodŝący *RejAp* 126.

»ale wŝdy przedię« (1): Bo wnim [*kołnierzyku*] wzorek bárzo drobny Ale wŝdy przed ŝie nadobny *RejRozpr* H3.

b. Nawiązuje człón niewspółrzędny (5) :

Połączenia: »a przedię« (1): Bo to Heŝzus trzi lata robił, a przedię zle. *KochList nlb* 2.

»ale przedię« (3): Przeto kazałá mié oŝobno od nich [*dwu uwięzionych*] odwieŝć/ á ná dole w Krolewŝkich páłacoch ŝiedzieć á zámknąc/ ále w pęćie przedię *BielKron* 458v; Iŝ ŝie tu ná przekłádanie y ná roŝnoŝć ŝow/ ále w rzeczy przedię zgodnych odpowiedziało *CzechRozm* 128v; *JanNKar* G.

»przedię chociaŝ« (1): Czynić tedy y poŝtępowác ták przećiw nieprzyacielowi ŝwemu będe/ iáko czynił Stefan [...] z nieprzyacióły ŝwoimi: ŝycząc im przedię/ chociaŝ z ŝtrofowániem ich złoŝci/ tego od Bogá/ [...] áby im tego grzechu nie poczytał *CzechEp* 10.

2. Odwołuje się do prawdy oczywistej, powszechnie znanej, logicznie uzasadnionej: przecieŝ, jak wiadomo; et Modrz, Vulg; interea, quidem, tamen Modrz (113) : [*niektórzy*] przeŝpiecznie wroŝkoŝách żywá/ [...] ktoré przedię/ niewyŝlowioné przeirŝenie boŝkié na wieczne męki odŝadziło [!] *MurzHist* Q4v; gđzie i to ŝnać trzeba przypomionác/ ŝe przed ŝię [*literę*] v przez kropki kładá na początku ŝów *MurzOrt* B3; Na koniec/ by nie Wiŝła/ to u was Branŝwicy/ A tego przypłaćili przed ŝię Pomorcŝicy. *KochSat* A3v; *KwiatKŝiŝ* F3v; *OrzQuin* I4; *RejAp* 79v; ták teŝ j ŝtárem prze onę niepoŝobnoŝć (choćáŝ chciwoŝć [*tj. pragnienie*] w nich przedię nie zgálá) wŝytki zábáwy/ wŝytki krotochwile zdádŝá ŝie im nieŝmácŝne *GórnDworz* H6v (2); *RejPos* 49v (2); áłbo grad gdi kołáce po dáchu/ tedy przedię nic owemu nie ŝzkodzi czo pod dáchem ŝiedzi. *RejZwierc* 92 (3); *WujJud* 98; *MycPrz* I [C]2v; Przedię ieŝczé wpiŝmie Apoŝtolŝkiem/ to ieŝt y wliŝciech y w Ewánieliach Słowieŝnkich ná Moŝkwie

Drukowanych [...] ieŝt wiele y omyłek y przyład. *BudNT przedm c6*; że ná ŝwiećie ludzi tákich dofyć/ ktorzy tákie złoŝci broią/ miedzy ktorymi przedlie wierni mieŝzkác muŝą. *CzechRozm 230v (6)*; Iáko tedy niedosyc ieŝt ná tem iże oracz wie ŝpoŝob ŝpráwowania roley/ muŝi przedŝie onę pracę ŝwoię vmieiętnie y z pilnoŝciá ŝpráwować *ModrzBaz 8v (3)*; *KochPs 85 (2)*; *CzechEp 198 (3)*; Nie każeć przećie práwo zábijác *GórnRozm E2v*; *KochFrag 16*; *OrzJan 95 (2)*; Duchći przedlie ochotny ieŝt/ ále ćiáło ŝlábe. *LatHar 692*; WŁoski ięzyk ácz ieŝt bliŝzy łácińŝkięgo, y mowy łácińŝkięy, ieno iż nákáŝony, [...] z łácińŝkięgo przedŝie *JanNKar C4 (2)*; *PowodPr 60*; *GosłCast 17*.

Połączenia: »a przedŝie« (31): *RejPs 137v*; A przedlie iákoŝ ŝyŝaŝ dobre mienie/ zdrowie/ Záwŝdy z ŝonką ŝpełnieyŝe/ niechay káŝdy powie. *RejWiz 60v (6)*; [*Pitagoras*] poiman byŝ od zboieć morŝkich y záprzedan/ [...] á przedlie iż byŝ Philozoffem więćŝŝym y zacnieyŝym byŝ/ niŝ ten co go kupiŝ. *Leop *B2 (2)*; *SarnUzn C2v (2)*; *RejPos 186*; Tákŝe ziemiá/ tákŝe ŝłońce y mieŝiac muŝi nam záwŝdy dobrze czynić/ [...] á przedlie y ŝobie chociay ŝá nieme elementhá tym nie záwáďą. *RejZwierc 95 (4)*; o ktorymęŝ [*Piŝmie ŝw.*] powiedziáŝ iż go máŝ wiele po ŝobie: á przedlieŝgo nie przywiódŝ/ ániŝ nim rzeczy ŝwey podpárŝ *CzechRozm 64 (2)*; *ModrzBaz 48 (2)*; *CzechEp 119 (3)*; *NiemObr 78*; Więć iáko zá ieden pozew prawďziwy/ ktory da człowiek dobry zá ŝwá krŝywdá/ da mu ich wykrętnik záraz pięćdzieŝiáď ábo ŝeŝćďzieŝiáď nieprawďziwych. [...] A przećie nie máŝ v wás Polakow [...] fromoty/ piŝác tákich pozwow *GórnRozm F2v (3)*; *WujNT 4 (2)*; *PowodPr 65*. Cf »(a) wŝdy przedŝie«.

»acz przedŝie« (4): *RejWiz 120v (2)*; Acz go to przedlie nic nie doćilka/ ále potym obaczy/ żeć lie mu to ŝyko ŝucho nie odrze. *RejPos 184v*; *ModrzBaz 20*.

»ale(ć) przedŝie« (6): *KrowObr 55*; *CzechRozm 170v*; ktore^{go} [*Piŝma ŝw.*] teŝ z niektorych Pátrefow ná wywrocenie prawdy názbieraŝ [...]. Ale to przedŝie przećiw prawďzie nic nie ieŝt *CzechEp 123 (2)*; A co ŝie *Conŝtituciy* nowych tycze/ iá ták bacze/ iż wŝyŝŝtkie ŝá ku dobremu wŝyŝŝtkich vczynione/ ále nie ieŝt przećie ŝadna rzecz ták dobrá/ ktoreyby człowiek złego ŝumnnienia ná zle obroćić nie mogŝ. *GórnRozm F4*; *KochProp 9*.

»wŝzak przedŝie« (1): wŝzáć przedlie daŝ Bog w ręce wáŝze krole Mádiáńŝkie. *BielKron 50v*.

»(a) wŝdy(ć) przedŝie« (2): *RejWiz 137*; Dokázowaŝeŝ wáŝzá kró(łeowska) M(iłoŝć) rzeczy tákich/ iákich przed wáŝzá kró(łeowska) M(iłoŝciá) w Polŝcze áľbo máŝo/ áľbo ŝaden: á wŝdy przećie ŝczęŝćie nigdy więćey w rzeczach nie ŝłuŝyŝo/ iáko máďroŝć ŝłuŝyŝá twoiá. *OrzJan 93*.

a. *W zdaniu zawierajácym uzasadnienie poprzedniego twierdzenia [w tym: bo(ć) (24), gdyŝ (6), poniewaŝ (1) przedŝie] (31)* : *RejRozpr B2 (2)*; *KromRozm III D3 (2)*; *Prot C3*; *RejAp 52v*; Nie przepomnię teŝ tu owego ćwiczenia ktore v dworu nie do końca ieŝczce zágáŝo/ bo przedlie Ricerŝkiemu rzemieŝŝu nieiáko naleŝy/ iáko ieŝt kámieniem ćilkanie/ wzawod bieganie/ ŝkakanie/ j ine podobne temu *GórnDworz E3*; Nie tráćą przyrodzenia ŝwego chleb y wino/ ná pozwierzchnich oŝobách/ bo przedŝie biaŝy/ okrągŝy/ y z tym że ŝmákiem iáko y pirwey Sákráment zoŝtáie *WujJud 164v (2)*; niemoŝe lie to wprowadzić/ żeby dlatego/ iż teŝ innych wybáwićielmi názywa/ miáło być wiele Bogow. Gdyŝ przedlie onŝe ŝam/ tymŝe ieŝt Bogiem *CzechRozm 123 (9)*; *ModrzBaz [16]*; *CzechEp 160 (5)*; *ArtKanc A11v*; *KochCz B2v*; ze dwu rzeczy bowiém iednę z tych Turczyn potrzebuie/ áľbo áby przez ziemię Węgięŝká proŝto do Polŝki wiáchaŝ/ áľbo więć áby ztáď wŝyŝŝtkę

moc woyny/ do Niemiec przeniósł. Boć ón przeciw ná Węgierłkiéy ziemi nie przešťanie *OrzJan* 78 (2); *KmitaSpit* B2; *CiekPotrOstr*)?(3; *KlonWor* 4.

3. *Podkreśla pewność, przekonanie, osobisty stosunek: na pewno, naprawdę, rzeczywiście, jestem przekonany, mówię wam; quidem Vulg, PolAnt, Modrz; tamen Vulg, Modrz; veruntamen Vulg; utique, vere PolAnt* (203) : iednák mię nierącz opuśczać bo rofkazány[e] twoie przed lie mnie nigdy niewynidzie spamięći moiey. *RejPs* 188v (2); Mychmy chudzi máło krzywi Ledwechmy fwą trochą żywi Przedlie káždy fwoy kres zbieży *RejRozpr* F3v (7); Mnie przedlie ten kos z chlebem a fędziem gowno *RejJóz* K (2); *RejKup* m8 (3); Wífák komu fye to nyepodoba/ [...] może przeřkoczyć. Naydzye przedfye/ mym zdánim/ co mu pożytek przyniefye *KromRozm III* A3; *BielKom* F3; *GliczKsiąż* P4; *RejWiz* 99v (3); Godnić przedlie oni być bez światłości/ á cierpieć ciemnicę ciemności/ ktorzy ftrzegli zámknionych fynow twoich *Leop Sap* 18/4 (2); ia lie bez tego pánie obeydż mogę/ Y ták to zořtáwiwřzy przedlie poydę w drogę. *RejFig* Dd3 (2); A ták byłby y Wilk fyt/ y Owceby były/ Bo wierz mi żeby przedlie/ támći nie ftráćili. *RejZwierz* 112 (5); Bo to nam przyrzekł tám ten mąż/ iz nas przedlie nieprzypuści/ ielliz z sobą nieprzywiedziemy brátá nářzego. *BibRadz Gen* 43/5; *BielKron* 307; *KwiatKsiąż* E4 (2); O mnieć [tj. o papieży] to/ po Pánie moim piřano ieřt piérwřzym: ále będąc ia tym célem Kácerzom wyřtáwióńem/ przedlie ieřtem máłutkim célem w oczách ich *OrzQuin* K3 (2); *RejAp* 189; á kiedykolwiek mu [dworzanin urzędowi] řprořta/ thedy przedlie nie tym przewřłkiem Dworzánin názwán być ma/ ále dobrze zaccnieřřzym *GórńDworz* Kk3 (3); Ale zálie nád fwięthym á nád wiernym Pánřkim gdy lie co nie trefnego á řprećiwnego dzyeie/ to przedlie nieomylnie lie dzyeie thez z woley á s przeřrzenia Pánřkiego *RejPos* 330 (5); *BiałKat* 26; Prawdę káždemu mowřř nic nie pochlebuiąc [...]. Lecźci prawdá nienawiřř v niektórych niefie/ Wřdy ty o to nic nie dbařř/ być tym przedlie w lefie. *RejZwierz* 266 (9); *KochMon* 29; *WujJud* 259; *BudBib Ps* 57/11[12] (2); Iákoź przedlie prawdáby to byłá/ że nád Greckie księgi niemogłyby być prawdziwřze/ gdyby ták řzczyre były y teraz/ iáko ná on czás zprzodku/ gdy ie řwięći Apořtołowie nápiřáli *BudNT przedm* c3v (3); Ná tym máło iz ták mowřř wczonymi będąc/ gdyź przedlie bárzo źle y řłupie mowřř. *CzechRozm* 150 (6); Widźiałem teź y to/ gdy řędźia [...] czyniř wyrok/ á kilka kroć vpomniony/ nieco przydawał/ nieco odmieniał. Dobrzeć przedlie: ále [...] *ModrzBaz* 88 (4); Acz ři ták dřugo będą ná dobrych przewořdzić/ [...] Ze przetřię czáfu řwego przypláćá řwych złořci *KochPs* 52 (2); *SkarŻyw* 567; Bá miły pánie Pielgrzymie Przećřię dźiř niebędźieź w Rzymie. *MWilkhHist* K2; Lecź y to nic przedlie rzczyřy I.M. nie pomaga/ owřřzem iá wářli. *CzechEp* 358 (14); *KochFr* 32; Iednák mam tę nádźieię/ że przedlie zá láty/ Nie będą moje cáké nocy bez zápláty *KochMuza* 25; *KochPieř* 21 (2); Przedlie wam bez pieniędzy z tąđ odiáćáć/ Pánie. *PudřFr* 63 (2); *ArtKanc* F19 (2); *BielRozm* 18; A o te infře zbrodnie/ y niechayby przećię *bannitio* byłá/ lecz *citra infamiam*. *GórńRozm* Lv (5); *ZawJeřt* 25; *ActReg* 184; A iefli [przodkowie naszymy] [...] tych imion dźiřieyřřych od Czéchá y Lechá dopiero dořtáli/ muřřili iákiękolwiek imię przedlie mieć *KochCz* Bv (2); *KochFrag* 46 (4); Otóź ia przećię dořąd widzeř/ że wářřym niedbářřtwem [...] ich Tureckie pánřtwo řtáńęło. *OrzJan* 28 (3); *WyprPl* Bv (2); *WujNT* 331 (2); *SkarKaz* 205b; Muřřą mi przedlie co dáć, choć nie z dobrej woli. *CiekPotr* 50 (7); *GosřCast* 36; *PaxLiz* Cv; *SkarKazSej* 694b.

Połączenia: »a przedsię« (37): *RejPs* 62v; *RejRozpr* H2v; *RejKup* i8v; *MurzHist* R4v; Yeden fye tych wykładu dzyerzy/ drugi onych. A przedfyę y ten y on/ nye ná pewnym fye gruncyę łádzi *KromRozm II* q3v; *GliczKsiqz* C4; *RejWiz* 82 (2); ktorey [*wolności*] łobie y ini wykładácze pozwalaią/ á przedfyę im żaden w tym łłufzney przygány dác nie może *BibRadz* *5v; *KochSat* A2v; Iż niech będącie Mołkwicin/ álbo który iny z któręgo kolwiek Księłtwá człowiek/ á przedfyę ón niema ták Orlęgo wzroku/ áni ták Sokolęgo oká/ iáko naychudfzy POLak ma? *OrzQuin* R4v; *RejAp* 92v (2); *GórnDworz* O8v (3); wierzył iż go przedfyę ściętego y łpalonego Bóg miał włkrześć zmarthwy: á przedfyę wnim rozmnożyć obietnicę łwá. *BiałKat* 26; To árkábużik porwie ná łcienie/ to łiekiereczkę/ to czapeczkę/ to pioreczko/ á przedfyę bez tego nie będzie áby czego nie oberwał. *RejZwierc* 89v (9); *ModrzBaz* 98; *KochPs* 138; *KochFr* 109; ále ięft od tego práwo/ ktore puydzie łwá drogą/ gdy obierzemy Páná/ á Wolność przęcię [!] Wolnością bydż musi. *GórnRozm* A3 (4); *GórnTroas* 4; *JanNKar* F. Cf »(a) jednak przedsię«, »a wszakoż przedsię«.

»acz(ci) przedsię« (4): Ać mi go przedfyę barzo żał Alieć fye łam nędznjk wydał *RejKup* bb2v; *RejWiz* 139v (2); *RejPos* 315v.

»ale(ć), lecz przedsię« (18:4): *RejKup* bb2v; Aleć ia przed fyę temu niewierzę/ ábyście ták vtzyli? *KrowObr* 52; *RejWiz* 75v; *BielKron* 256v; *RejAp* 79v; *GórnDworz* C2; *RejPos* 238v (2); Aleć fyę mnie przedfyę ták widzi/ iż [...] *CzechRozm* 63 (4); *CzechEp* 23 (3); Ale ná gładką pátrząc/ przećię fye nie náiem *KochDz* 107; *GórnRozm* E2 (3); *CiekPotr* 89; Leć przećię gđziemkolwiek był łtárałem fyę o to/ To ięft o dobrą łławę *CzahTr* G2v. Cf »(ale) przedsię wđdy«.

»aliści przedsię« (1): Oto naprzod wedle ich wiáry y wyznániá/ Elohim znáczy y ma w łobie Oycá łyná/ duchá: to iuż wnetże małż trzech [...] Aliści przed fyę nád thych trzech małż iákiegoś duchá czwartęgo *CzechRozm* 15.

»ano przedsię« (2): áno przedfyę ięfli brát/ á ięft niedźwiadkiem/ hydrą/ kocżkodanem: tedy niewiem áby brát tákiego/ tákim też nie muśiał być. *CzechEp* 96 (2).

»jakoż przedsię« (1): Nuż kiedy do dárow/ do vpominkow przydzie/ [...] tám iuż niemáłż żadney miáry: by iedno brác chciáł/ [...] iákoż przedfyę náyduią fyę tákie do tego drogi/ tákie forthyle/ iż/ áby nie wzięłá/ obronić fyę żadną miárá niemoże. *GórnDworz* Bb3v.

»(a) jednak(że) przedsię« [*szyk* 4:3] (7): Iuż fyę prozno rozmyłłać/ [...] Boć nam iednak iuż przedfyę/ to na złę wynidzie *RejJóz* A8v (3); *RejWiz* 39; Przedfyę iednák iáko obraz przemija człowiek *Leop Ps* 38/7 (2); A tákże zęłzłemu w łeciech á łzedziwemu á práwie iáko zá nogi obiełzonemu/ máłto mu fyę nie łepiey zárázem iuż ochynąć/ niżli ták dłuęo zá nogi wiłieć á czekác/ á iednákże tám przedfyę być á przedfyę fyę ochynąć. *RejZwierc* 166v.

»a wszakoż przedsię« (1): Bo áćz y ci mułżą odnieś ná łobie łąd Páńłki/ ále iuż nie ták frogi iáko ci kthorzy fyę łprzećiwili prawdzye Páńłkiey [...]. A wśzakoż y tym fyę przedfyę y drugim dołtánie. *RejAp* 164.

»(ale) przedsię wđdy« [*szyk* 1:1] (2): Bo áćz kto chce ośzáleć [*zwyczaj, tj. przyzwyczajenie*] nie obroni tego/ Ale wđdy ołtrożnoćią przedfyę wiele złęgo/ Może fyę y przekáżić/ może fyę rozrádźić *RejWiz* 42; *RejZwierc* 187.

4. *Być może podkreśla treść uważaną przez autora wypowiedzi za szczególnie istotną: zwróć uwagę, że ..., przypominam, że ... (być może jednak jest tylko partykułą emfaticzną bez określonej funkcji znaczeniowej lub emocjonalnej); quidem PolAnt, Modrz; autem, ergo Vulg; nimirum, tamen Modrz; denique, dumtaxat, nihilominus JanStat (416) : RejPs 35 (3); ten sędzia nasz śprawnie nam otim dal znaczeno ze mi [lege: my] na yego pyssanie przetyfemni niewierzili^m LibLeg 11/63 (2); ComCrac 14v; Alić worek zniey [szuby] wygląda Przedfie nań lędzia pogląda RejRozpr C3 (3); A czo bych łobie darmo fercze vřafował Przed fię y krzywdę ćirpiał y dobrą myłł přfował RejJóz I3v (2); RejKup e2v; KromRozm I A3 (2); KromRozm II v2 (2); Abowim Philip/ Ozyánder/ Elácius Lutherowey náuki fye dźyżerząc/ przedfye yeden drugyemu błąd y kácyrřtwo przypifuye KromRozm III C2 (3); GliczKsiąż K6v (2); Pátrzże co to zá lichwę od niego bierzemy/ A což gdy mu ftátecźnie przedfię nie wierzymy. RejWiz 187v (11); Leop 2.Reg 24/4; Byłás z nią [kokoszą] w Częłtochowey/ y ná fkałceś byłá/ Wźdy ślyfzę iż z nią chodziłř/ przedfięś iey nie zbyłá. RejFig Bb2 (2); RejZwierz 19v (12); vzywałá [królowa] więcey trudności z pány Węgięřkimi/ zwłáfczáz z Bebekiem nieprzyácielem Polakow (od ktorych przedfię zábit) niź kiedy z Turki BielKron 316v (2); GrzegRóżn N2v; Si perrexisset in studio Philosophiae, By fie był przedfię vczył. Mącz 350d (2); SarnUzn C3 (2); Coź iefzcze dáley czyni ten dobrotliwy Pan? Oto przedfię pobudza ludzi święte/ ludzi poboźne/ á dodawa im Duchá řwego świętego RejAp 2v (7); GórnDworz M7 (2); ále do odpufzczenia grzechow iego řłuchay iż przedfię potrzebuie od niego włáfney wiáry iego RejPos [236]v (17); Coź chceř czynić s řwym náłogiem Przedfię požyczánym Bogiem RejZwierz 235 (11); WujJud 253v; Y řługi tve Proroki/ teź wymordowáli. Iam teź przedfię ledwe řám/ iefzcze tu wźdy zořtał HistHel C3v (3); Strum R2; BudNT 2.Cor 4/12; chwały mu [Chryřtusowi] tey zayřřząc/ ktorą go BOG řám vcźcił: áźćiby iá przedfię komu infzemu przy Bogu oddawác muřieli. CzechRozm 199 (5); ModrzBaz 78 (2); Krwie oney zniey wziętey żadna řtárowieczność wynifzczyć nie mogłá: przedfię Mátkę řwoię [řj. Kościół Rzymřki] dzieći w ták długi czás poznály. SkarJedn 326; Kuřiwřzy fię kilká kroć o nie/ muřielichmy Ná ofřátek dáć pokoy: kilká řłow iefř przedfię Zábitych/ ten řám ieden tylko poimány KochOdpr D3; Oczko 6v; SkarŻyw 356; ále tę Bramę teras zábudowano/ tylko przedfię Herb ná řtałř Mořkiewřkiewy pogoniewy málówány dobrze znác. StryKron 120 (2); Boć koniecznie bądź długo bądź krotko/ przedfię/ iáko Pan Chriřtus powiedziáł. Wřzelkie řzczepienie ktorego nie řzczepił Oćiec niebieřki/ wykorzenione bęđzie. CzechEp 117 (16); CzechEpPORz *4 (2); niemnieyřzy dźiw y to/ Zeby Tyránná przedfię náwet nie zábito. KochJez A4; NiemObr 12 (3); KochFr 120 (2); IÁkokolwiek dáleko Andromedá leży: Przedfię zá nią Wieloryb niewřciágniony bieży KochPhaen 14 (2); KochWz 136; ReszList 171; Kroká pátrř/ iáko řiedząc ták wyřfoko/ Przedfię ku miářtu řwému řklánia oko KochPieř 12; PudłFr 30; KochProp 10; KochWr 34; Ze Krolewna forituie cicho Máłzenřtvo z Xiezná Holsztynřká [...], atemu to czyni, iz sama bedzie musiałá odiachac do Swecyi, za wskazaniem Oicowskim, aby řządziela tu przecie y poniebytnořci przez Zonę Krolewřká ActReg 157 (4); GostGosp 20; ázáz [Turek] fie řtáráć nie bęđzie/ iakoby przecię wářzę króřlewřká) M(ilořć) pięřwéy przełómił? OrzJan 82 (2); LatHar 163 (2); Iefřliź gdym wam rzeczy řiemřkie powiedáł/ przedfię nie wierzyćie: iákoź/ iefřlibym wam niebieřkie opowiedáł wierzyć bęđziećie? WujNT Ioann 3/12 (4); áź zá czářem w káźdym narodźie, y v nas w Polřcze ná wźór tych řřkól Włóřkich, infře řřkóły budowano, y dotąd buduią: ták iednáć, że*

[!] przedsię Włofka łzkoła ząwżze y podziś przodkowála, przodkuie y przodkowác będzie. *JanNKar* C2 (6); *SiebRozmysl* Gv; *KmitaSpit* C2 (2); *PowodPr* 16 (2); Gdzie teraz ten łotrzyk się bawi? (-) Wymowił sobie v mnie izdebkę nątyle, Y tu przedsie po wietłzey części się wáleła. *CiekPotr* 14 (3); *CzahTr* H3; *GoslCast* 15; *KlonWor* 24.

Połączenia: »a przedsię« (46): *RejPs* 203; Bo wálfe pierwfe czwiczenie Stárác sie o dobre mienie A przed sie ná to nie myłlic Aby zá to dofyć czynić *RejRozpr* B4v (3); vtracił chęc ku iedzeniu/ [...] a prágnięnie takię cierpiál/ żeby się był y kilkiem rzék nieugalił/ a przedsię na ofstatek i pić choc w wielkiem prágnięniu niechciał *MurzHist* D4v (2); Więc by miał y pod fkorą thedy musi dobyć/ A przedsię niedofáttek przy drugich ozdobić. *RejWiz* 72 (5); *SarnUzn* F8v; *RejAp* 9 (3); *GórnDworz* Ee7v; Bylic też ná ten czás w Ieruzalem Krolowie/ Stároftowie/ Sędzyowie/ Bifkupowie/ Mytnicy/ y ini rozmáici ftanowie/ á przedsię byli dáleko zá Kościołem iego *RejPos* 57v (2); wolno mi sie obeyrzeć kędy chcę/ y iáko chcę/ á przedsię mię kolnierz w łzyię nie káfa. *RejZwierc* 58 (15); *RejRozpr* b3v; przeto musiałem niegdzie rzecz rzeczą/ nie licząc łow/ wyrázác/ a przedsię ná kraiu znaczyłem/ iáko włafnie ona rzecz brzmi w Ebreyłkiem ięzyku. *BudBib* b3v (2); *Strum* N2v; *CzechRozm* 139v; *ModrzBaz* 106v; *GórnRozm* L4v; *LatHar* 287; To tedy iest [...] los kácerski/ káždye łekcie [...] mieć fwoię ofobliwą część włafnego błędu. á przedsię przy niey mieć też całą onę łukienkę *PowodPr* 55 (2). *Cf* »(a) jednak przedsię«, »a wszakże przedsię«.

»acz przedsię« (6): *RejWiz* 79v; Abowiem niepráwość moię ia oglálác będe; y będe myłlic zá grzech moy. Acz przedlie nieprzaciaiele moi żywiá/ y vtwierzeni łá ná mie *Leop Ps* 37/20; *RejAp* 144v (2); *RejPos* 210; Acz fye to przedsię tráfia/ kiedy fye trá [*karpie*] pod známieniem Ryb/ tedy fye rychléy zrybiáią ikry ich *Strum* O3.

»ale(ć), lecz, jedno przedsię« (27:5:1): Czáfem sie też nas nádrazni y człowiek nikczemny/ á y wodá y ogień vtrápi nas ále on [*Bóg*] to przedlie włfytko ku dobremu końcu ząwždy przywiedzie. *RejPs* 95v (2); *RejRozpr* K; *Diar* 28; *RejWiz* 4 (2); Włrbá drzewko domowe/ ktore włzyłcy znamy/ Ale wielką ćirpliwość/ przedsię w nim widamy. *RejZwierc* 131 (3); *BielKron* 408; *SarnUzn* E4v; *RejAp* 87v (2); *GórnDworz* C3; A to Dawid y ładził/ y wfy łzykował/ y ine rzeczy iáko krol łpráwował: iedno przedsię ferce iego/ y włzytki połtępki iego/ ząwždy sie o to łtárał/ áby były ku czći á ku chwale Pána fwoiego. *RejPos* 202v (2); *RejZwierc* 113v (3); *CzechRozm* 60 (3); To więc iuz Antenorze/ inłza/ niź prorocłwá/ Albo łny białogłowkie: ále włzyłcy przedsię W ieden cel przedsię biiá *KochOdpr* D3; *SkarŻyw* 3; *CzechEp* 62; Wnet ferce wzyęły trzy Krolewłkie łługi/ Pofłzy záfobá/ iáko był plác długi. Lecz iedná przedsię ochotnieyła byłá/ Dáleko ná zad drugye zofławiłá. *KochSz* C; *GórnRozm* Iv; *ActReg* 48 (2); *KochPij* Cv; *LatHar* 562. *Cf* »(ale) jednak przedsię«.

»alic przedsię« (1): Potym mię pokropi wodá To iuz z bogiem idá zgodá. Alic przed się iáko gorze Ciągni sie Woyćie nieboże. *RejRozpr* A3.

»chociaj przedsię« (1): A wierz mi iż w to trudno/ vgodzić w tey chwili/ Chociaj go przedsię pijác/ będyemy chwalili. *RejZwierc* 100v.

»(a, ale) jednak przedsię« [*szyk* 5:1] (6): Bo sie iednák przed sie łkwárzy Kto co piecze ábo wárzy *RejRozpr* C4; *RejKup* r7v; *RejWiz* 79v; *RejAp* Cc5; Ktore [*pisma*] ludziom ná iáłniá z dawná tu

podano/ A przedsię iednąk w wŕzytkich to pokázác chciano. Ze y w tych oto ktore mniey powagi máią/ Czytáiąc wŕdy nieiáki dowcip w nich vznáią. *HistLan* F5; *SarnStat* 396.

»a wszakże (a. wszakoż) przedsię« (2): *RejPos* 220; ktorzy [przodkowie naszy] iáko przyŕtoi/ pilnie záchowány zwyczaj w łzczerey profłocie potomkom ŕwoim podáli. A wŕzákże ci wŕzyfcy przedsię pokoy záchowáli *WujJud* 194.

»wŕdyć przedsię« (1): Bo ieflibyś chciał rzec/ że ia ták dobrze vfam Pánu ŕwoiemu/ [...] á wŕdyć mi łie nie godzi tego ná ŕtronę zárzućić co mam z łálki iego/ wŕdyć łie Przedsię ták ŕtárác muŕzę/ ábych vzywał tego. *RejPos* [219]v.

a. W zdaniu zawierającym rozkaz, zachęte, prośbę, zalecenie itp., być może wzmacnia je lub ponagla do działania (141) :

W zdaniu z orzeczeniem w *imp* (89): *MetrKor* 38/503; Iedno ty przed łię niekriy przedemną ŕwiętego oblicza twego *RejPs* 39v (4); A thak ti czocz yeft poruczono przetsye sprawvj. *LibLeg* 11/39v; *RejRozpr* D4 (2); Idzys przedsię bos mię iuz doŕyć vfrafował *RejJóz* I4 (6); Czin ze ty przed łie offyare Stanieć to łá prawá wiare. *RejKup* l6 (8); *KromRozm I* B4v; *BielKom* A2; *GliczKsiqz* B3v; *SeklPieś* 20v; Tedy on mniemáiąc by łpálá iáł mowić do niey: Włtań á podźmy przedłie [*surge et ambulamus*]. *Leop Iudic* 19/28; *RejZwierz* 29 (4); bądźćiefz przedsię ná zamku poki łie wam podoba ná ŕłuzbie *BielKron* 410v (2); *KochSat* [C2]; *Mqcz* 438b; *Prot* C; ále iefłiś medł/ przedłye łobie żywot przepuść *SienLek* 81 (2); gdy ták możny krol woła do vŕzu twoich/ iz łie przedłię ty nic nie boy w imię łwięte moie. *RejAp* 22v (4); *GórnDworz* D7v; *HistRzym* 31v; Iż idź ty iuz niebogo przedłię s pokoiem/ ábowiem wiárá twoiá ciebie zbáwioná vczyniá. *RejPos* [308]v (18); *BielSat* Nv; *RejZwierc* 25v (2); *Paprpán* I3; *ModrzBaz* 135v; Iefzczec niewidzę/ łzczegobych łie práwie Vćiefzyć miáá/ wŕzákże powiedz przedłię Iáko co byłó. *KochOdpr* B3; *Oczko* 9v; *KochTr* 23; *KochSz* C2v; *BielSjem* 37; *KochPam* 86; *ZawJeft* 46; Piyze Włódárzu: Pánie iuzem podpił łobie. Piy ty przecię *KochPij* [C4]; *WyprPl* B4v; *LatHar* 576; *JanNKarGórn* D4; *SarnStat* 746 (3); Niechay przedłię łmiáłóci gnuśny nikt nie łáie. *KmitaSpit* Cv; Przecię namillza wdowo/ łtan łwoy ná baczeniu Mieway záwłze *ZbylPrzyg* B3 (3). Cf *Połączenie*.

W eliptycznym równoważniku zdania (1): Przedsię do mnie/ á ia nie záwiode *KochPieś* 23.

W równoważniku zdania z czasownikiem w *inf* (6): A coź inłzego czynić? Przedłię łie tego nie łękáć czego łie vłtrzedz nie możemy. *RejZwierc* 166v (2); Konfekty [...] w cukrze y w miedźie máią bydź łmázone: á przedłię pełtki ná naśienie/ w Ieśieni ná dobrej źiemi gnoyney wśiac/ áłbo łádźić *GostGosp* 130 (2); Lepiý przedłię káždemu B. zołtáwić iego włáność *JanNKar* Ev (2).

W zdaniu dopełnieniowym będącym transformacją *imp* na mowę zależną (4): A tak iá tobie radzę/ abyś przedłię do Legáta iachał *MurzHist* Nv (2); Wŕzákże cię prołzę/ ábyś mi przedłię ná dálłze wywody odpowiedáł *CzechRozm* 52v; *CzechEp* 24.

W zdaniu będącym relacją z wypowiedzi prawdopodobnie zawierającej *imp* (1): Borzuy nálega/ przedłię każe chodźić [tj. zrobić ruch szachowy] *KochSz* Cv.

W zdaniach, w których wola wyrażona jest formą opisową zastępującą *imp* (z pozycji prawodawcy, specjalisty w danej dziedzinie lub moralisty) [w tym: w zdaniu z formą „ma” (16), (po)winien (15)] (40): *ComCrac* 15v; Gdzye by thełch [...] załthal tham połla nałczego yłźbi bil zahamowan a do

nyego nyepvfczon nyebil. thedi łzam przed łzya lyfthi odda. *LibLeg* 11/136v; táktemu iuz Sąd nie idzie o gárdło/ álbo przedłye ma być łkazan ná pokup Sędziemu y łtronie *GroicPorz* 113v; *UstPraw* F2v (2); Y owłzem to rychley poznác mułfłz/ [...] żeś dáleko wıęcey winien czynić/ niż vczynić mozełz; á łtąd łie przedłię za vczynki łwe żadney zapłáty povinney niełpodżiewác. *CzechRozm* 212v (3); Lecż ielliby ktorzi byli coby [...] chćiaeli łię też tem iáko iálnemi cechámı popılác/ tedy przedłię tego trzebá/ żeby to było v nich ozdobá ábo znákıem [...] onego łámege męłtwá w łpráwách wielkích á trudnych dołwiádczonego. *ModrzBaz* 51v; *CzechEp* 4 (2); Czechowie máıá /ı/ z punktem [...]. Iedno przedłię *ad differentiam* Czełkięgo [...] moze bydż włálné tákıe /ř/ *JanNKar* F2v; łámi Kommıłsarze przedłię gránice kończyć y końác będá powınnı *SarnStat* 841; ktorzy *[biskupi]* [...] przez Prokuratorı łwe rołtropné [...] przed námi przyłięge niech vczynıá. Ale przedłię wam/ ábyłcie tákowęgo Státutu przełtępnıki nınieyłzym náłzym pochwalenıem y potwıerdzenıem y [!] łkázowáli [...] / dáıemy y złęcamy zupelną moc. *SarnStat* 902 [*idem* 904]; A ielliby *[zabójca]* w wieży vmárł/ przedłię z máıetnołci iego ma bydż głowá zápláconá dżıećıom *SarnStat* 1170 (28).

Połączenie: »nuż przedłię« (4): *RejWız* A2v; Age. Nuż. Przed łię/ Prowadz łwá rzecz. *Mącz* 5c; Nuż przedłię kto teraz mowıl/ niech nie przełthawa *GórnDworz* H3v; *CzechRozm* 68v.

b. Podkrełła pytanie (12) : Coz wzdı myłlıs mıły głupcze Chczes przęcł [!] do Norumberku Cy radzycz czo na Folwarko [!] *RejKup* v3; tedy on *[faraon]* lud ten ielzche gorzey łćılká/ á przedłies ty ludu twęgo wybáwıć nie raczyl? *BıbRadz* Ex 5/23; mamłı ia przedłię ták czynić iáko pán rołkazał/ [...] czly vczynić ták iáko mı łie łepıey wıdżı. *GórnDworz* L4; Małzłı ty przedłię wolá być Chrıłtıánınem? *CzechRozm* 233v (2); *CzechEp* 80; *KochSz* C3; Ale tego podobno dla mıne nie vczynılz/ Bo przedłię twoie chwálılz/ á mé łpráwy wınlılz? *PudłFr* [2]; *OrzJan* 53 (2); Rzekł mu *[Jezusowı]* tedy Pılat: Toł przećıę ty ielł krol? *WujNT Ioann* 18/37; y mlczylz? łlyłz co mówıę ktobıe? Przećıę nıc nıeodpowılılz? *GosłCast* 67.

5. Podkrełła przeciwstawıenie (96) :

a. Przecıwstawıone sá podmıoty, mıejscá itp.: *zás, natomıast; tamen* *PolAnt, Modrz; autem, que* *Vulg; sed* *PolAnt; interea* *Modrz* (72) : Byłł wđıál czałó y dułłę Nıkdys bys tym nıezarowńał Dobro dżıeyłtwa czocż Pan Bog dáł On przedcze narowńem przęcłtal Iedno chcze aby mu dułłał *RejKup* r6 (2); *KromRozm I* G3; Y rzekł Elızeułz do Krolá łfráelłkięgo [...]. Krol przed łie łfráelłkı rzekł knıemu: [...] *Leop* 4.*Reg* 3/13; Nıe dołyc ćı łz brudu/ trocheż zmyelz s ćıálá/ Iellı przedłię ná cńocıe/ przeluchá przywrzálá. *RejZwıerz* 136; *BıelKron* 171; *GórnDworz* L18v; *RejPos* 271; *RejZwıerz* 245; że wńıebıe Cıáło Páńłkıe bęđác/ tu przedłię ktorzylımy w ty^m wıgnánıu ná źıemı/ żywot łwoy łłtotny nam dáıe *WujJudConf* 256v; gđżıe z tey obıetńıce Iezułowı Pánu náłzemu nıc żydowıe dáć nıechcá/ to mu przedłię Chrıełłćıánłcy dołtátecńıne włzyłtko [...] przyznawáıá. *CzechRozm* 105 (2); *ModrzBaz* 139; *CzechEp* 288; Onı iuz tylko łégáıá po parze/ Ia przedłię żıębnę łámotrzcę do zarze. *KochFr* 27 (2); *GórnTroas* 26; którę imıę *[Lach]* choćıalımy łe my/ á zá námi włzyłtkı łkoro narody/ nowym imıenıem/ to ielł/ Polakıem iáko by záłłumılı: Ruł przedłię łámá zátrżymálá *KochCz* B2; *WysKaz* 5; *GosłCast* 4.

Połączenia: »a przedłię« (39): *MetrKor* 40/815; włlytko łch złorzeczeńłtvo [...] łem nálekkóć przıpáđńıe á łlugá twoy przed łie bęđżıe ochędożon pocżćııwołćıá. *RejPs* 164 (2); *RejRozpr I*; *RejKup*

r7v; *GliczKsiąż* P8v; To gdy niektorzy wlyfzeli/ bárzo fię ták známienitey Swiąthości wrádowali/ á drudzy przedfię zle o niey trzymáli y wåtptili *KrowObr* 86; *RejWiz* 99v (2); *Leop Hebr* 10/10; tákże Orfá pocálowawfzy swiękrę fwą wrociłá fię, á Ruthá przed fię zoftálá przy niey. *BibRadz Ruth* 1/14 (2); *GrzegRóżn* N2; *SarnUzn* F2; Pirwfza fmięrc ięft gdzie tylko lámó ciáło vmiera/ á duzfá przedfię żywa zoftánie. *RejAp* 23 (3); *GórnDworz* T3; Pátrzayże iáká Saul wzyął zapłátę fwoię/ á nád Dawidem przedfię fię mufiáłá wypełnić wola á przeźrzenie Páńfkie. *RejPos* 280v (3); *RejZwierc* 245; *BudBib Ier* 2/32 (2); Naydziefz/ iż v cnotliwych/ zacne fpráwy były/ A źli przedfię wykřętem/ y przewrotnie żyli. *HistHel ktv*; ktore [*Pismo Św.*] częftokroc infzá rzecz zda fię mowić/ á infzá przedfię znáczy *CzechRozm* 107v (5); *ModrzBaz* 6v; Bo ná wet tył podádzą frototnie/ á w oczy Twóy łuk nieuchroniony przedfię im zálkoczy. *KochPs* 29; żeby teź tákáż miáłá być/ á iákáś dźiwna troiákość w iftnościach á w perfonie (przedfię) iedność *CzechEp* 69 (2); *KochPhaen* 22; *ReszPrz* 44; *GrabowSet* B4v; *LatHar* 592; Tedy dźiał miedzy niemi vtwiędzono y roborowano: á przedfię pomiar zoftáwiono wolny *SarnStat* 1266.

»(choć a. chocia) ... ale, lecz przedfię« (4:1): *RejRozpr* F2v; Bo Bog ięft ták mózna myłł/ że go nic nie rułzy/ Lecz on przedfię zówždy wie tu o káždy dułzy. *RejWiz* 138; Więc chocia mu ná fkorze/ gláncu vchybili/ Ale mu cnotę przedfię/ pięknie wybielili. *RejZwierc* 66v; *CzechRozm* 96v; Są teź ci ktorzi zwierzchnemu Pánu/ ábo Krolowi nic niedawáią/ ále przedfię dawáią tym ktorzi zá nimi prołzą/ áby tym fńádnier doftáli. *ModrzBaz* 74v.

»ano przedfię« (1): Potym máfz ono pińánie/ ktore wedle litery zda fię iákoby Sálomonowi fłużyć miáło: áno przedfię wedle duchá po więtfzey części Chriřtułowi Iezułowi fłuży. *CzechRozm* 178.

»by ... tedy przedfię« (1): byście teź dobrze wy wzyfcy poginęli Królowie ná swięćie/ tedy ia przedfię ftać mułżę *OrzQuin* K3v.

»choć (a. chocia(j)) ... przedfię« (7): choć infly przed nyeprziyacyelmi vcyekáyąc máyetności wynosili/ on przed fię nic nye rułłá áni wynosił *GliczKsiąż* H4; *RejWiz* 172v; ále choć theź náłz zwierzchni człówiek zepłowan bywa/ przedfię wnětrzny człówiek odnáwia fię ná káždy dzień. *BibRadz 2.Cor* 4/16; *WujJud* 119. Cf »(choć) ... ale przedfię«, »chociaj ... jednak przedfię«.

»chociaj ... jednak przedfię« (1): iż chociaj [*Noe*] wiárą pływáł/ iednák przedfię nádzieią ofułzon. *RejZwierc* 129.

»jeśli ... przedfię« (1): Ięfli ná iednę rzecz fą nie poyżteczni [!]: przedfię do drugiéy fye przygodzą *BiałKat* 311.

b. Przeciwstawione są działania i stany: a tymczasem, odwrotnie (24) : *RejWiz* 187v; Bo ięfli mu winłzuią zá zwycięftwo/ tedy pięknie á pomiernie powieda/ iż nie ia ále Pan Bog tho fpráwić raczył. Ięfli go teź záluią po przygodzie/ tedy fobie przedfię dobrze tułży *RejZwierc* 144; gdybym co złęgo miáł/ IM. ábo życzyć/ ábo y myślic? á nie ráczey przedfię miłowác/ prawdę fzczyrze mowiac? *CzechEp* 8 (2); *WujNT* 627.

Połączenia: »a przedfię« (13): Nato mieyfće zacznicz [!] ofłob Sukayá/ a ych rad/ s prawy Iż mamy miecz za wftawy Ktorych y Pan Bog niezłámie A vnas to przeczlie tanie *RejKup* x2; *MurzHist* R3v; Wnet ták [*w zwierciadle*] wźrzyłz by iáwnie wlytkę fwą ofobę. A tho przedfię nie máłz nic *RejWiz* 112; vkázuiąc po fobie poftáwę nabożeńftwá y pobożności/ á w fercu przedfię dyabeł. *RejPos*

166v (2); *RejZwierc* 93v; w rzeczy pokoju v Páná Bogá profząc/ á przedsię roftyrki y niepokoie sieiąc. *WujJud* 243; *CzechRozm* 18v (4); iż [papież rzymski] y chwałę Bożą zmyśląc miał, także też y czystość: á przedsię nie miał nic dbać o Bogá *CzechEp* 416; *KochSz* C2v.

»ale przedsię« (4): *WróbŻolt* ee5; I coż to ieft inżego/ iedno fie s Páná Iezu Kryftá Syná Bożego násmiewać? Zbáwicielem go tylko przezwikkiem názywąc/ ále przedfie/ pracom swoim [...]/ zbáwienie swoie przypifowąc? *KrowObr* 57v; *RejAp* 44; *CzechRozm* 20.

»ano przedsię« (1): Lecż to przedlie bez cnoty ná głogu iągody/ Bo gdy fie do nich wfpinałz mnimalz by ná gody. Ano przedlie głog drapie y iągoda twárda *RejWiz* 4.

» chociaż przedsię« (1): Bo by też y to zátym iść musiało/ żeby też y BOg sam mocy żadney nie miał/ iż iey też teraz/ iáko przeżłtych czáfow niepokázuie: chociaż iá przedlie pokázuie *CzechRozm* 185.

6. W związku zawierającym tożsamość, podobieństwo lub powtórzenie któregoś z elementów obu członów: też, również, ponadto; et *PolAnt*; nihilominus *JanStat* (36) : do nasefcie thak pyffaly yno załlie do nas prziflal przyaczil nasch Krol polskii [!] polła swego przedfye othim powyadayacz othy fkdzie swey ktora siie yemv sthala od thich Tatarow *LibLeg* 10/56; *RejJóz* G2v; Drudzi ie [dziesięcioro przykazanie] tak vmieią poftarofwieczku przedlie ieft dobrze *SeklKat* B3; *RejWiz* 179v; Ieśliż chcemy idż do miáftá tedyć thám od głodu pomrzemy/ á ieśliż też tu zoftániemy przedlie pomrzcć mułiemy *BibRadz* 4.Reg 7/4; *BielKron* 133v; Drugiego dnia nie dał mu tákże nic ieść. Ráno przyzedł/ kfiadz mu powiedzwał iż mu fie iuz ieść záchciewa. Przedlie mu nie dał nic ieść. *RejZwierc* 26v; Krom tego Polkiiego /ch/ vzywaią przed się Polacy lámey áspiratiiéy téy /h/ *JanNKar* E4v (3).

Połączenia: »a przedsię« (15): *RejPs* 27v; *GroicPorz* f2; *RejWiz* 56; Ktoraby wieś porádlnego nie dáła do Swiętego Mikołaiá/ táka wieś przes Poborce ma być ciążána ná wole: á iełliby przedlie niewydála do czternałcie dni/ tedy z tákiew wsi máią być wzyęte dwa woły *UstPraw* G2; *RejZwierc* 140v; A ktoby iadł onę zdechlinę/ ten powinien vprác fżaty swe/ á będzie sam nieczyłtem áż do wieczorá/ tákże y ten coby precz wynořil on ścierw/ vpierze odżienie swe/ á będzie przed fie nieczyłtem áż do wieczorá. *BibRadz* Lev 11/40; Więć będzie druga [szata] áż do lámey ziemie/ to też ták czyłcie [...]. Druga zálie będzie málo niżej zá pás/ á przedlie ták czyłcie [...]. Więć będą ostrogi ná puł łokciá/ to też ták czyłcie [...]. Będą drugie ledwe ie przy piętach znác/ á przedlie czyłcie/ [...] á przedlie wżytko czyłcie. *RejZwierc* 58; *ModrzBaz* 83; Iż iełliby kto álbo węzłzé fukno álbo krotfzé nád zwyczaj śmiał przedawác/ tákowy niech będzie karan winą fałszu: á przedsię niech wżytko ono fukno zarázem tráci *SarnStat* 281 [*idem* 945] (3). Cf »(a) też przedsię«.

»ale wżdy jednak przedsię« (1): Ieft drugi ftan też málo mniefzy od pirwżego/ Ale wżdy iednák pátrzy przedlie káždy swego. *RejWiz* 76v.

»i przedsię« (9): Yednák [Augustyn] nápiřał kfyęgi Retractationum/ [...] gđzye omyłki swoye ták wnáuce/ yáko w wykłádányu piřmá wypifuye. Y drudzy przedfye po nim yełłcze nyeco obaczyli/ czego on przeźrzał [tj. przeoczył]. *KromRozm* II qv; aby i kmiotkow swych nie ubożyli i sami przedsię łaski ani lepszego mnimania u WKM swego MP nie odzierżeli *Diar* 76; *RejWiz* 38 (2); *RejZwierc* 72; żeby y wielka ich [świętych] pokorá [...] pokazać fie mogła; y przedlie pożytek ludziom [...] nieginął. *SkarŻyw* 497; przed rádá y vrzędem Żydowfkim byłeř pořtawiony [...]/ wzgárdá rozmáitą zelżony/

[...] w łańcuchách Piłatowi podány/ [...] od Piłatá do Herodá poślány/ y tám przedię łpotwarzony
LatHar 274; *SarnStat* 364 (2).

»(a) też przedię« [szyk 2:1] (3): Ocieráiąc łyśinę/ ośrał mię wrobl rzeczé [pleban]/ Chłopi też
ośrał mię wrobl/ mówią zá nim przedię. *RejFig* Aa8; *RejZwierc* 58 (2).

7. W konkluzji następującej po wyliczeniu dwóch lub więcej możliwości: w każdym razie; nihilominus
JanPrzyw (14) : *RejPos* 325; niezła iedno muśi łzukác/ gdzie wziác tu wziác/ dobrzeli niedobrzeli/
kiloby łie przedię kurzyło. *RejZwierc* 63v; Albo Stás/ álbo Gąłká/ przedię ktoś niemądry/
Częłtował páníą (niewiem iáko to rzec) iądry. *KochFr* 77.

Połączenia: »a przedię« (4): *KromRozm III* Hv; Iedny [Pan] byerze przed czáfem by łie nie
zgorłzyli/ A drugye iż prze grzech łwoy też tho záłłżyli. A przedię to ná licźbye poczyta káždemu/
Iełli łśedł z wiernym łercem *RejWiz* 95v (3).

»jako(ż)kolwiek (a. coźkolwiek) (...) przedię« (7): *RejWiz* 192v; Lecź coźkolwiek łpráwuią
[*Falczewscy*]/ przedię pilni cnoty *RejZwierc* 71v; iedni to widzenie przez ducha złęgo mienią być/
drudzy duźę być/ drudzy fantázyą/ wźákźe iákokolwiek/ przedię to było z dopułzczenia Bożego
BielKron 68; *StryjKron* 507; *NiemObr* 124; *KochFr* 52. Cf »jakokolwiek ... przedię jednak«.

»jakokolwiek ... przedię jednak« (1): Ale iákokolwiek Stárołtwo bęđzie dźierzał: przedię iednák
Stárołtą bęđąc temu/ którému krzywdę vczynił/ we dwoie co wźiął niech wróci. *SarnStat* 943.

8. W funkcji zawężającej: przynajmniej, tj. mniej niż się spodziewano, ale jednak trochę (21) : iż
[...] pánowye kogo chcą myenyą/ á bifikupowi záłecáyą. Gdźye przedfy to łobye zołtáwili bifikupi/
iź obránymi álbo myenyonymi brákowác mogą *KromRozm III* K2; *GliczKsiąż* D5; *ModrzBaz* 9v;
We wźyłtkich rzeczách zbytek álbo náźbyt łzkodźi/ Albo przedię poźytku namniey nie przywodźi.
KołakCath C4v; wołę chocia iuź ták Sam nędznikiem zniżonym zołtánę, áby mi Przedię łławy z
tey miáry nic nie vwłoczono *CiekPotr* 54.

Połączenia: »przedię acz nic [= przynajmniej]« (1): O którym [Bogu] też záraz zwętpić muśiłz/ iełli
iełt/ ábo nie? abo iełli nie ták dáłeko/ przedię ácz nic/ o iego mocy [...] muśiłz nie wiele trzymác.
CzechRozm 187.

»(acz) ... ale, lecz przedię« (3:1): Acź nam iedná Iáłkołká/ Wiołny nie vczyni/ Ale przedię
łzczebiece/ by pomogli ini. *RejZwierc* 57v; *ReszList* 156; *PudłFr* 4; *KmitaSpit* A4v.

»choć (a. chocia, a. choćby) (...) (tedy) przedię« (5): Przydzye kłiędz z nabożeńłtwem vmizga łie
pyęknie/ [...] Bo chocia y nie vkrádnie przedię co wyłudzi *RejWiz* 94; Bo chocia y iuź nie fráncuzy/
nie guzy/ nie wrzody/ nie pleury/ nie koliki/ tedy przedię thępość/ gnułność/ nikiźzemność/
á wźyłtkim omierzenie/ to nas pewnie nie minie *RejZwierc* 14; *BudBib* b4. Cf »(choć) ... jednak
przedię«.

»(choć a. chocia) ... jednak przedię« [szyk 2:1] (3): *RejJóz* G8v; *RejPos* 171; ták/ iż Páná Chryłtułá
niechcą mieć iedno prołtym łobie podobnym człowiekiem: choć iednák przodek mu przedię iákiś
przed łobą dawáią *ReszPrz* 76.

»jełli (nie) ... tedy przedię« (3): *RejAp* 36v; bo iełli im [miłość młodym ludziom] przynośi łzkody/
[...] tedy przedię ten tego zyłk iełt/ iż miłuiąc oni/ [...] czynią rzeczy pochwały godne *GórnDworz*
L13; Przekłęta zazdrość [...] iełli nie zié/ tedy przedię łczeka *KochFr* 15.

»wždy przedsię« (3): *RejPos* 171; *Nátka [złotnik] Wołku w pierścionki/ Puryfu w Láncufzki [...]*. O wagę fie nie ftáray/ odda wżyfłtko cáło/ Wždy fie przedfie okrułzkow nam nieco doftáło. *BielSat Cv [idem] BielRozm* 16.

9. Wprowadza zastrzeżenie: z tym że ...; tamen Modrz (13) :

Połączenia: »ale przedsię« (2): gdzieby wierzyćielowi zginął [*fant*] s przygody [...]/ tedy dłużnik ná thym fzkoduie/ á on komu był dan niepowinien zá to odpowíádác. Ale przedfyie przyfyądz ma/ iż fyie to bes winy y bes przyczyny iego stáło. *GroicPorz* dd; *ModrzBaz* 126v.

»wszakże przecię« (1): ále áby káždy fie fpráwował według fumnienia fwego. Wfzákże przecię áby ieden drugiego nie pořádział *WujNT* 570.

a. Wprowadza część zdania pojedynczego, zwykle okolicznik (10) : *KromRozm II* v v; thák teź y dzyatki [...] rychło á zaráz práwye rzeczám fie przyłóżyć mogą/ y owffem we złych przedfię niź w dobrych *GliczKsiąż* E2v; pátrzyże tego/ żeby ofkárzonego [...] ná pokoiu nápomionął/ á iego ábo przyznánie/ ábo obmowę wysłfzał/ nieoznáymuíac przedfię tego kto ofkárzył. *ModrzBaz* 21; A gdy ich/ przedfię zágroźiwłzy im/ wypuřczono tedy oni y tak przyřzedłzy do fwych/ nie ták bárzo lámentowáli *CzechEp* 24 (2); *JanNKar* A4; Po roku iuź teź cieńfzey kořzulki wżywác/ Czarney przecię/ á bialey iefzcze niechćiey wdźiewác. *ZbylPrzyg* B3.

Połączenia: »ale przedsię« (2): *ActReg* 147; Grzech pierworodny bywa zgłádzon we krwi Pána Chryřtuřowej/ ále to przedfię przez krzeft. *WysKaz* 26.

»jednak przedsię« (1): áby káždy komu potrzebá o tych fkládzíech y ftárych drógách wiedzíal/ y ták fie ná nich fpráwował/ íáko opífuiemy. [...] nic nie deroguiác iednák przedfię práwóm y pořtepkóm práwnym, które między łobá niektóre miáftá y miáfteczká około tych fkládzów y dróg máíá *SarnStat* 288.

II. Przysłówek (362) :

1. Oznacza kontynuację (354) :

a. W dalszym ciągu, bez przerwy, nadal, wciąż; teź po przerwie: znowu, ponownie; autem Vulg, PolAnt; iterum PolAnt; nihilominus JanStat (podstawę łacińską stanowią teź czasowniki z przedrostkiem per- wyrażającym długie trwanie, np. permanere) (340) : *BierEz* B; *OpecŻyw* 53v (2); *ForCnR* Ev; ktore [*krowy chude*] požárłzy á ftrawiwłzy pirwíze nic fie nye popráwiły ale przedfię były ták chude *HistJóz* Bv; á iefłli by theź kořtziuác na they liekierze przed fie miękko było á niechciałoby twardnáć/ tedy przedfię warzyć á mieřzac tak długo [...]: aż wždy prawie będzie tak íáko ma być *FalZioł* V 107 (4); *BielŻyw* 133 (2); dlvgofzmy go wtím Wyáłyzenyv dzyerzely. y bil bi bill dzyerrzan przed řzyą. bi bill pan Voyewoda nam [...] nyeoznaymyll yřz otho nyeřtall abi wyazyenyv dzyerzan bycz myall *LibLeg* 11/132 (6); A gdy ná inřfe przypádnie nieřfczeřcie cí przed fie będą trwác wnadziegi řwoiey *RejPs* 55v (15); *ComCrac* 15v; Liecz on na tho vpomynanye nycz nyedbal a przedřzią sthá nyewyářtha myeřzkal *LibMal* 1554/193 (6); *RejRozpr* Gv (2); (*did*) Zephira przedfię vmawia Iozepha (–) *RejJóz* E6v (10); *ZapWar* 1548 nr 2668; Ani fyie waga ruřłyła Przetřfyę řtoij yako była *RejKup* Bbv (13); *KromRozm II* v2; aby oni tym czasem mogli używác przedsię tego, czego nabyli a przedsię obietnicami ludzie cieszyć *Diar* 68 (5); *DiarDop* 99; *GliczKsiąż* B2 (2); *LubPs* B6v; *GroicPorz* kk4v; *KrowObr* B4v (3); Ták od iutrá do iutrá wlecze fie rzecz oná/ Przedfię on nędznik pláćze/ řpiewa druga řtroná. *RejWiz*

123v (9); A gdy iuz było rano/ wítał on człowiek y otworzył drzwi/ áby przedie ífedł w drogę [ut coeptam expleret viam] *Leop Iudic* 19/27 (8); *OrzList* h3; Ná czwartym roku ma przyiądz iż ná ten čás chor był. A ktoby przedię chorował/ tákiemu do rokov czwartych ma być rok przełożon. *UstPraw* G3 (3); *KochZuz* A4; iż to dawno fłynie/ Ze ich więcey z obźárftwá/ niż od mieczá zginie. Bo iáko to nie ma być/ gdy przedię tka w gárdło/ Ano ledwe wczorayíze/ brzuchá nie rospárło. *RejZwierz* 136 (6); A widząc Fárao iż defzcz/ grad/ y gromy przeštáły/ przedie zgrzełzył [addidit ut peccaret] *BibRadz Ex* 9/34 (6); *OrzRozm* H3v (2); Byłá miłość nieodmienna przedię Celárzá s krolem Fráncufkim *BielKron* 191v (26); *KochSat* [A4] (2); Connectere verba, id est, continuare, Przedię mowić. *Mącz* 244b (9); *OrzQuin* I4; *Prot* D; *LeovPrzepSamb* b4v; á ktho ímierdział/ niechay ímierdzi przedię: á kto ípráwiedliwym íefth/ niech będzie wípráwiedliwion przedię: á ktho fwięty íeft/ niech będzie fwiętym przedię. *RejAp* 190 (8); Kończył przedię fwoię rzecz pan Boiánowfki *GórnDworz* C7v (9); á nie poznawáią iego Boftwá iego [!] [...]/ íedno thák przedię leżą w vpornych złoíciach fwoich. *RejPos* 109v (13); *RejPosWiecz*² 92; *HistLan* E3v; On przedię czytał/ á nic dáley nie powiedział *RejZwierc* 96v (11); *KochMon* 21; Przeto ná Krzcie wodá przedię profťá wodá zoftawa *WujJud* 219v (7); *WujJudConf* 243v; *KochList* nlb 1; *BudBib* I 467c marg; *HistHel* C (2); *Strum* M; *BudNT* Mar 15/5; A ták iáko przedtym [*Pan Jezus*] [...] będąc bez ciáá/ ták y wćieliwfzy fie/ nic przedię ćierpieć [...] nie mógł *CzechRozm* 55 (11); *SkarJedn* 220; *KochOdpr* B3; *KochPs* 116; ałz kilá kroc náń záwołał [św. *Benedykt na króla Totylę*] áby wítał: on przed fie wítać nieśmiał *SkarŻyw* 251 (14); *StryjKron* 747; *CzechEp* 62 (6); Nie mogłá fie [śmierć] doczekáć/ bláznem go [*Gąskę*] ták wzięłá [...]. Gąłká/ bláznuy ty przedię *KochFr* 131 (2); *KochPhaen* 8; *KochSz* C2v; *WerGość* 224 (2); *WisznTr* 15; *KochPieś* 21; Głálcz ná nim [*kocie*] iáko chcelz íkóre/ On przedię ogónem wzgóre *KochSob* 59; *PudłFr* 50; *ZapKóścier* 1586/64v; *ArtKanc* N14v; *KochProp* 9; Opátrzyli to byli dobrze przodkowie náłzy/ áby tempore interregni przećię rzeczpośpolita wporządku byłá *KochWr* 36; *ZawJeft* 27; *ActReg* 5v (3); *GrabowSet* E3; *LatHar* 706 (3); iáko Páweł chleb w ciáło przemieniony/ zowie przećię chlebem *WujNT* 116 (7); *JanNKar* F; Quártá z tych dóbr Mázoweckich *non obftante reformatione* ísdź ma do Ráwy przedię. *SarnStat* 1148 (6); *SiebRozmyśl* F (2); *PowodPr* 23; *CiekPotr* 75; *GosłCast* 49; *ZbylPrzyg* B (2); [aczkolwiek krajczy [...] dziwnie wysoko tę swą rzecz podnosił, wszakoż mnamy, iż to wszystko ku upokojeniu przywiedziemy, chyba żeby krajczy się przećię wspinać chciał. *ListyPol* II 1550/442; iż my nie chcemy brać starostwa p(anu) krajczemu, niechaj on przećię starostą tykocińskim będzie. *ListyPol* II 1550/467; *ListyZygmAug* 1552/227].

W eliptycznym równoważniku zdania (elipsa czasownika innego niż spójka „być”) (3): yáł Obyefiá pytać/ coby myał zá czápká. On nye záraz powyedzyał/ ále pirwey hárdzye/ [...] coźci ná tem iż fie pytałz/ á on przed fie/ ále wđdam co nosifz. *GliczKsiąż* H8v; iż w puteolu tylko mieyfce w kthórym kofztowné budowánia bywály/ á Cieplice przedię *Oczko* 3; *KmitaSpit* Bv.

W charakterystycznych połączeniach z czasownikiem oznaczającym kontynuację: przedię *dzierzeć* się (2), *kończyć* (*konać*) (*się*) (4), *leżeć* ([w czym]) (5), *stać* ([w czym, przy czym]) (9), *trwać* ([w czym]) (21), *trzymać* (*się*) (5), *zacho(wo)wać* (3), *zosta(wa)ć* (*ostać*) (19), *zostawić*; z *przeczeniem*: przedię *nie odstępić*, *nie przesta(wa)ć* (11), *nie usta(wa)ć* (2), *nie zmienić* (*się*) (2).

We frazie: »przedsię jako począł (a. począwszy), rzecz zaczęta« [szyk zmienny] (3:2): á kofcyoł yáko począł/ przedfy bez piłmá dzyerzy y tfirdzi/ iz to ták prawdá *KromRozm I L4v*; [*Wiśniowieccy*] By orłowie ku gorze ząwždy łeb wznosili/ A przedsię dofyć temu/ począwłzy czynili. *RejZwierc 92v*; *WujJud 235*; *CzechRozm 21*; przetoż ia przedsię [...] rzecz zączętą [...] kończyć zá Bożą pomocą będę. *CzechEp 228*.

Połączenia: »przedsię dalej« (2): A pátrzayże gdy záfie thez doroście ciáło/ A iże iuz w łwey mierze łpełná będzie trwało. Pátrz iz rozum y potym przedsię dáley roście *RejWiz 119v*; *BielKron 444*.

»przedsię jako dawno, jako (i) przedtym, co i pierwej« [szyk 4:3] (3:2:2): *RejKup e8v*; A mielzczánie/ tákież Senat Rzymłki iáko przed tym przedsię był przy łwych imionach *BielKron 100*; *RejAp 192*; czáfú Catullulá Poety/ drzwi niemáiąc ięzykow mawiály/ y łłuchywały niemáiąc vfzu/ [...] ále czo wiedzieć/ iefli drzwi przedsię/ teize włáfności niemáią co y pirwey *GórnDworz O5*; *RejPos 305*; Y zdáło łie oycu iz iuz był náuczony człówek/ á on przedsię iáko dawno nic nie vmiał *RejZwierc 274*; *KochPhaen 16*.

»przedsię ... przez przestanku« (1): gdy oni przedsię ná Biłkupie łłowá nie pátrząc/ przez przestánku prółili *GórnDworz Q2v*.

»przedsię po staremu« (4): *WujJud 249v*; *Oczko 3*; *KochFr 19*; á on od zbytku łtrzymáć łię niechce/ ále zrže/ pije przećię nie miernie połtáremu. *GórnRozm F3*; [takiełmy też naleźli iz ona [*królowa Bona*] przecie po staremu z nami się obyć [chce] *ListyZygmAug 1552/227*].

»przedsię ustawicznie« (1): Tu łztrofuie prózne vfánie ludu onego ktore pokládáli w onym łwoim kołściele y w ofiárách/ gdyż przed łię vftáwicznie w złołciách leźeli. *BibRadz I 381b marg*.

»wciáz przedsię« (1): bo ták niedbále táńcuie/ iz łniego czáfem y łuknia łpádnie/ á on łie po nię nie łchylil/ ále brnie wciáz przedsię/ by z łifty. *GórnDworz E8*.

»przedsię ząwždy« (1): Bo iá [*żonę złą*] zowie łwinią w bramkę vbráną/ [...] ktora przedsię ząwždy w gnoiú dłubie. *RejZwierc 33v*.

»znowu przedsię« [szyk 3:1] (4): *RejPos 248v*; *Krzyżacy przedsię z nowu łwego łczęłcia kulżą KochProp 11 (3)*.

b. Przekazanie czynności: z kolei (4) : tedy my s łtárego zakonu przedsię przyłtápiemy do nowego. *SarnUzn E8*; *CzechRozm 42v*; A iefliby ieden ktorykolwiek tákowy grunt náłazł/ ktoryby do oránia był dobry/ [...] tedy on przedsię wiele drugich do łiebie przyłączáł [*tamen multos adiungebat sibi alios*] *ModrzBaz 47v*; kłodá leży/ á ze pniá przedsię Nowa rozgá wyrołlá *KochOdpr D2*.

c. W dalszym ciągu tekstu (10) : Lxxix. [...] Przedsię thámże pod figurą miáłtá Anyoł rozmierzáiąc y powieda Ianowi łwiętemu o rádołciách niebiełkich. [...] Lxxxj. Przedsię o iáłności o kołściele niebiełkim pod figurą miáłtá Anyoł z Ianem rołpráwuie. Lxxxij. Przedsię o rzeczách dziwnych żywotá wiecznego rołpráwuie Anyoł *RejAp Cc4v (6)*; *CzechRozm 142*.

Połączenia: »a przedsię« (1): Tu łłyłzyłz iz powiáda ocźkolwiek będzie prółil w imię moje: á przedsię mowi/ iz ia vdzyálam dla niego. *RejPos 294v*.

»przedsię (...) dalej« (2): Przedsię Duch łwięthy dáley przez Anyołá Ianowi łwiętemu [...] oznáymuie rozłiczne rádołci wiernym Páńłkim zgotowáne. *RejAp 182v (2)*.

2. *Oznacza następstwo: potem, następnie (8)* : A ten proch łam na tę ranę poyp/ á poypawfzy: przedię z they małci ten plałtr przykładay. *FalZioł* V 99v; łyn Nátaniego wydárł mu kłięgi y podárł/ potym y łpalił [...]. Kazał przedię ine kłięgi piłác Ieremiałzowi Pan Bog *BielKron* 94v; Tyś nád Lucefną ciągnął/ [...] Boryłów cię ná noc miał: [...] Rzów przedię łpaliłi Mężni żółnierze twoi *KochJez* B2 (2); *ActReg* 89; połłał do oraczow łługę/ áby mu dáli z owocu oney winnice. Ktorzy vbiwfzy go/ odełłáli z niłczym. Lecz przedię połłał łługę drugiego [*Et addidit alterum servum mittere*]. *WujNT Luc* 20/11.

Połączenia: »też przedię potym« (1): iż Otoná Hetmáná przeciw Cefárzowi Filippowi pobudził/ á potym go ná Cefárłtwo [...] koronował: ktore⁶⁰ też przedię potym záklął *CzechEp* 400.

»i zasię przedię« (1): Ten potym łtolicę tę [...] niepodleyłzemu czárnokłiężnikowi Ianowi Grácyanowi Grzegorzem łzołtym názwánemu [...] / przedał: y zásię przedię po krotkim Grzegorzowym ná tey łtolicy pánowánium/ łtolice tey dołłał: y nie máłe zámielzanie w Rzymie czynił *CzechEp* 424.

[*Konteksty poszczególnych funkcji nie różnią się wyraźnie, być może więc część użyć została zakwalifikowana niewłaściwie. Nie jest nawet wykluczone, że niektóre wyróżnione tu funkcje nie istniały w świadomości ówczesnych Polaków, to jest że wyodrębnienie odpowiednich rubryk znaczeniowych jest wynikiem złudzenia dzisiejszego czytelnika.*]

Synonimy: **I.1.** *jednak, jednakże*; **2.** *wszak, wszakże*; **3.a.** *nuż*; **5.** *zasię, zaś*; **6.** *też*; **8.** *przynamniej*;
II.1. *zasię, znowu*; **2.** *nuż, potym, potymci, potymże, zasię.*

Cf **PRZEDSIĘĆ, PRZEDSIĘŻ**

KW, (ALKa)